

**Rada Dyscypliny Historia
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie
ul. Podchorążych 2
30-084 Kraków**

Rada Doskonałości Naukowej 00-901 Warszawa, pl. Defilad 1 Dział Kancelaryjny WPLYNĘŁO (RPW)	
11. 01. 2021	
Znak sprawy. Z1. 4400. 4. 2021	
Podpis	Zał.

(nazwa i dane adresowe podmiotu habilitującego,
wybranego do przeprowadzenia postępowania)
za pośrednictwem:

Rady Doskonałości Naukowej
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa
(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

Urszula Kicińska
(imię i nazwisko wnioskodawcy)

**Instytut Historii i Archiwistyki
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie**
(miejsce pracy/ jednostka naukowa)

Wniosek

z dnia 11 stycznia 2021 r.

o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie **Nauk Humanistycznych** w dyscyplinie: **Historia**

Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Urszula Kicińska, „W tym osieroconym stanie...”. Pozycja wdowy w społeczeństwie szlacheckim w Rzeczypospolitej (od schyłku XVII do połowy XVIII wieku), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2020, ss. 680.

Wnoskuję – na podstawie art. 221 ust.10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 poz. 1668 ze zm.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu **tajnym/jawnym**^{*2}

¹ Klasyfikacja dziedzin i dyscyplin wg rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin w zakresie sztuki (Dz.U. z 2018 r. poz. 1818).

² *Niepotrzebne skreślić.

Zostałam poinformowana, że

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa)

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu. Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c). Rozporządzenie UE 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220-221 oraz art. 232-240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w celu przeprowadzenia postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rodo.html

.....*Wanda Kisimka*.....
(podpis wnioskodawcy)

Załączniki:

1. Dane wnioskodawcy
2. Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
3. Autoreferat przedstawiający opis kariery zawodowej oraz istotnej aktywności naukowej
4. Wykaz osiągnięć naukowych
5. Kopie dokumentów potwierdzających otrzymanie stypendiów i odbycie staży naukowych
 - 5.1. Wyjazd zagraniczny w ramach Program *Erasmus+*, zrealizowany w 2016 r. w Instytucie Historii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie na Słowacji
 - 5.2. Stypendium naukowe przyznane w 2017 r. przez Fundację im. Lanckorońskich, odbyte w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy w Kijowie
 - 5.3. Stypendium naukowe przyznane w 2019 r. przez Bawarską Kancelarię Państwową, odbyte jako staż badawczy w Polskiej Misji Historycznej przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu
 - 5.4. Stypendium Rządu Francuskiego przyznane w 2020 r. na staż badawczy we Francji na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu w Strasburgu
6. Dwa informatyczne nośniki danych („pendrive”) zawierające wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego wraz z załącznikami i elektroniczną wersją głównego osiągnięcia naukowego

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Urszula Kicińska (rodowe: Sułkowska)

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2012 r. – stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, tytuł rozprawy doktorskiej: *Wzorzec szlachcianki w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku* (dysertacja została wydana drukiem: *Wzorzec szlachcianki w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2013, ss. 404), promotor – prof. dr hab. Bożena Popiołek

2009 r. – tytuł zawodowy magistra historii, specjalność Historia Kościoła, Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, temat pracy magisterskiej: *Charakterystyczne elementy społeczeństwa antiocheńskiego ukazane przez św. Jana Chryzostoma w „Homiliach na Ewangelię według św. Mateusza”*, promotor – ks. dr hab. Jan Żelazny

2007 r. – tytuł zawodowy magistra historii, Wydział Humanistyczny, Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, temat pracy magisterskiej: *Strach przed piekłem, ucieczka w monastery. Społeczne, religijne i polityczne przyczyny kształtowania się pierwotnego monastycyzmu oraz jego rozwój do VI w. n.e.*, promotor – dr hab., prof. AP Marek Wilczyński

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- **od IX 2013 r. do chwili obecnej** – adiunkt w Katedrze Historii Nowożytnej, członek Zakładu Historii Kultury, Instytut Historii i Archiwistyki, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
- **od X 2012 r. do IX 2013 r.** – asystent w Katedrze Edukacji Historycznej, Instytut Historii, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
- **od IX 2008 r. do VIII 2010 r.** – nauczyciel historii i nauczyciel wspomagający w Zespole Szkół Samorządowych nr 1 im. Marii Konopnickiej w Limanowej
- **od IX 2007 r. do VIII 2010 r.** – nauczyciel historii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Józefa Tischnera w Limanowej

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.).

a) główne osiągnięcie naukowe

Jako główne osiągnięcie naukowe zgłaszam następującą monografię autorską pt. *„W tym osieroconym stanie...”. Pozycja wdowy w społeczeństwie szlacheckim w Rzeczypospolitej (od schyłku XVII do połowy XVIII wieku)*, która została wydana w 2020 r. w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (ss. 680).

Książka ta jest rezultatem prowadzonych przeze mnie od kilku lat badań nad różnymi aspektami społeczeństwa dawnej Polski, w tym szczególnie nad historią rodziny szlacheckiej w XVII-XVIII wieku. Wyniki tych analiz prezentowałam na wielu konferencjach i seminariach naukowych oraz wydałam drukiem w formie artykułów.

Niniejsza monografia, została przygotowana w ramach projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki (nr UMO 2015/19/B/HS3/ 01797), zatytułowanego „Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji

klientalnych w czasach saskich”, realizowanego w latach 2016-2020, którego byłam współwykonawcą (kierownik grantu: prof. dr hab. Bożena Popiołek).

Do podjęcia tematu pozycji wdowy w społeczeństwie szlacheckim w dawnej Rzeczypospolitej, skłoniły mnie nieliczne jak dotąd opracowania poświęcone owdowiałym kobietom, które koncentrują się głównie na ich sytuacji prawnej oraz prowadzonej przez nie działalności religijnej i gospodarczej. Niestety w dużej mierze mają one charakter przyczynkarski i dość ogólny, odnoszący się do wdów z różnych stanów społecznych, stąd wciąż brakuje pogłębionego i syntetycznego ujęcia różnych aspektów życia szlacheckich wdów w epoce nowożytnej. Wychodząc na przeciw temu postulatowi, postanowiłam podjąć kompleksowe badania na ten temat, których wyniki opublikowałam w ww. monografii.

Dotychczasowe ustalenia badaczy na temat wdów i wdowieństwa wskazują na to, że śmierć jednego ze współmałżonków otwierała nowy rozdział w funkcjonowaniu rodziny, która od tego momentu stawała się niepełna, a pozostały przy życiu małżonek wchodził w okres wdowieństwa, które mogło trwać do końca jego życia, bądź też do momentu zawarcia przez niego kolejnego związku. Dla funkcjonowania rodziny istotne było jednak to, czy umierał mężczyzna, czy też kobieta. Wynikały bowiem z tego odmienne konsekwencje prawne wpływające na funkcjonowanie nie tylko samej wdowy lub wdowca, ale także ich dzieci. Śmierć współmałżonka zmieniała też warunki materialne rodziny, ponieważ odejście jednego z nich nie tylko skutecznie rozbijało gospodarstwo domowe, ale także uruchamiało zmianę w dotychczasowym kierowaniu majątkiem. Należy podkreślić, że do tej pory w literaturze przedmiotu mało miejsca poświęcono kobiecie i temu jak w rzeczywistości wyglądała jej sytuacja po stracie męża. Zwrócono jedynie uwagę na to, że w epoce nowożytnej pozycję kobiety w rodzinie i społeczeństwie determinowały etapy jej życia. W dzieciństwie i wczesnej młodości panna zależna była od ojca lub prawnego opiekuna, jako żona musiała się natomiast liczyć ze zdaniem męża, który w świetle obowiązującego prawa mógł ograniczać jej samodzielne decyzje. Dopiero czas wdowieństwa dawał kobiecie możliwość zmiany statusu prawnego-majątkowego i pozwalał na: decydowanie o własnym losie, kierowanie polityką swej

¹ W historiografii polskiej na uwagę zasługują opracowania A. Karpińskiego, *Kobieta w mieście polskim w drugiej połowie XVI i XVII wieku*, Warszawa 1995 oraz C. Kukli, *Kobieta samotna w społeczeństwie miejskim u schyłku Rzeczypospolitej szlacheckiej. Studium demograficzno-społeczne*, Białystok 1998, dotyczą one jednak sytuacji mieszczanek w dawnej Polsce. W historiografii zachodniej temat wdów i wdowieństwa został szerzej opisany. Wśród licznych opracowań należy zwrócić uwagę na prace: S. Beauvalet-Boutouyrie, *Être veuve sous l'Ancien Régime*, préface de Jean-Pierre Bardet, Paris 2001; B.-J. Kruse, *Witwen: Kulturgeschichte eines Standes in Spätmittelalter und Früher Neuzeit*, Berlin 2007; J. Lanza, *Wives to Widows in Early Modern Paris: Gender, Economy, and Law*, Aldershot 2007; S. Fink de Backer, *Widowhood in early modern Spain. Protectors, Proprietors and Patrons*, Leiden-Boston 2010; *Widowhood and Visual Culture in Early Modern Europe*, ed. by A. Levy, London and New York 2017.

rodziny, podejmowanie aktywności ekonomicznej, uczestniczenie w życiu publicznym, kulturalnym i towarzyskim oraz spełnianie się w roli patronki. Śmierć męża pozwalała zatem wdowie na symboliczne zajęcie jego miejsca w rodzinie i przekroczenie tym samym bariery oraz ograniczeń, wynikających z jej własnej płci.

Okres wdowieństwa dla kobiety w dawnej Rzeczypospolitej był więc czasem wyjątkowym, a niezależność gwarantowały jej umowy prawno-majątkowe (kontrakty przedślubne, dożywocie, *ius communicativum*) zawarte z małżonkiem. Szczególnie ważne z punktu widzenia praw osobowych wdowy i interesów majątkowych było dożywocie, czyli umowa zawierana między małżonkami na wypadek śmierci jednego z nich, gwarantująca prawa do całości lub części majątku. Na jej podstawie wdowa nabywała prawo do wszelkich nieruchomości i sum pieniężnych po mężu.

- **Cel i tematyka badań**

Celem prowadzonych przeze mnie badań było prześledzenie pozycji szlacheckiej wdowy w rodzinie oraz jej zaangażowania w działalność publiczną, gdyż te elementy jak dotąd nie zostały szerzej opisane w literaturze. Moje rozważania koncentrowały się wokół następujących zagadnień:

- ✓ prawno-majątkowej pozycji kobiety w dawnej Rzeczypospolitej z punktu widzenia jej przyszłego wdowieństwa;
- ✓ działań ekonomicznych wdowy – zabiegów o przejęcie, utrzymanie i pomnożenie fortuny w świetle jej relacji z rodziną zmarłego;
- ✓ patronatu wychowawczego i edukacyjnego wdów wobec dzieci własnych, przysposobionych oraz osób pozostających pod jej opieką;
- ✓ działalności wdowy na rzecz kreowania polityki rodzinnej (np. polityki matrymonialnej, czy patronatu kulturowego i religijnego);
- ✓ aktywności wdów w zakresie działalności fundatorskiej i dobroczynnej.

- **Podstawa źródłowa**

Moje badania zostały oparte na specyficznym rodzaju źródeł, jakim są egodokumenty, odsłaniające kobietą przestrzeń prywatną i publiczną. Do grupy tej zaliczono – korespondencję, testamenty, supliki, pamiętniki, modlitewniki, ale także dokumenty prawne – kontrakty

przedślubne, umowy dożywocia oraz zapisy *ius communicativum*, które okazały się znakomitym materiałem do analizy pozycji wdowy w szlacheckim społeczeństwie przełomu XVII i XVIII stulecia.

Sięgnęłam także do materiałów o charakterze gospodarczym – inwentarzy majątków, instrukcji ekonomicznych, kwitacji, manifestacji, protestacji, potwierdzeń uposażenia, czy też wszelkich typów podziałów majątkowych zawieranych przez szlachtę. Źródła te pozwoliły mi wyciągnąć wnioski na temat pozycji prawno-majątkowej wdów, ich relacji z własną rodziną i krewnymi męża, czy też podjętych przez wdowy działań zmierzających do zabezpieczenia swego stanu posiadania.

Zasadnicze źródło wykorzystane do badania pozycji wdowy w rodzinie i społeczeństwie stanowiła jednak korespondencja. Ta bowiem uznawana jest za znakomity egodokument, ukazujący całą sferę spraw rodzinnych, społecznych, politycznych, ekonomicznych oraz emocji, piszących je osób. Tylko listy ukazują wiedzę o nastrojach, jakie towarzyszyły wdowie po śmierci męża, z jakimi problemami się borykała, a także w jakich relacjach pozostawała z członkami rodziny, zarówno swojej, jak i swego nieżyjącego współmałżonka. Korespondencja stanowiła także podstawę do badań nad aktywnością ekonomiczną wdowy, organizacją pracy zarządzanego przez nią folwarku, podejmowanych inicjatyw gospodarczych oraz relacji z urzędnikami, oficjalistami dworskimi i dzierżawcami.

Cennym materiałem okazały się także supliki, które posłużyły nie tylko do analizy stosunków klientalnych występujących pomiędzy dobrodziejką, a jej klientem, ale także do zbadania zaangażowania i znaczenia wdowy w życiu publicznym i towarzyskim dawnej Rzeczypospolitej. Supliki, w których zwracająca się do patrona lub patronki osoba przyjmowała postawę serwilistyczną, tworzone były w każdym niemalże kręgu. Swych dobrodziejów posiadały bowiem zarówno biedniejsze szlachcianki, jak i magnatki.

Szczególnie istotnym źródłem wykorzystanym do badań okazały się testamenty, stanowiące znakomity materiał do poznania uregulowań i zapisów majątkowych testatora. Niekiedy w aktach ostatniej woli odnaleźć można także informacje o sporządzonej przez małżonków umowie dożywocia lub innych zapisach, co w kontekście analizowanego tematu było wyjątkowo cenne.

Materiał uzupełniający, szczególnie w kwestii działalności gospodarczej wdów stanowiły też akta fundacji i nadań, dokumenty sprzedaży i zrzeczenia się dóbr, inwentarze majątności i ruchomości, a także plenipotencje, umowy i ugody. Źródła te dały mi możliwość prześledzenia działań gospodarczych wdów i strategii rozwoju ekonomicznego posiadanych

przez nie dóbr. Ważnym materiałem okazały się również rachunki, będące dowodem dokonywanych przez wdowę transakcji. Za użyteczne uznałam ponadto instrukcje dotyczące organizacji i funkcjonowania wdowich gospodarstw.

Prócz wspomnianych archiwaliów warto w przyszłości sięgnąć także do innych materiałów, których mam świadomość istnienia, ale ich równoczesne zebranie i opracowanie wraz z tymi, które zostały już zgromadzone, przekraczało możliwości (głównie czasowe) jednego badacza. Moim zdaniem na uwagę zasługują zwłaszcza rejestry ruchomości, dające możliwość analizy standardu życia poszczególnych wdów. Spisane w inwentarzu przedmioty, wskazują na poziom zamożności kobiety oraz określają gusta i zainteresowania ich właścicielki. Ciekawym zagadnieniem są także wszelkie zdarzenia niecodzienne, w tym święta (państwowe, religijne i rodzinne), które również poddać należy głębszej analizie. Interesującym wydaje się prześledzenie udziału wdów, zarówno w publicznych rozrywkach, jak i prywatnych ceremoniach. Te zaś analizować należy na podstawie rękopiśmiennych awizów, pamiętników, parapamiętników, sylw, kroniczek rodzinnych i listów. Problemem, który zasługuje na uwagę jest udział wdów w życiu publicznym poprzez ich działalność polityczną, szczególnie ich wpływ na kreowanie karier dzieci i podopiecznych. W tym celu warto w przyszłości głębiej prześledzić – umowy arendarne, rachunki, rejestry, nadania, notacje gospodarcze, a także akta sądowe. Szczególnie ostatnie z wymienionych źródeł pozwolą poznać kwestię udziału kobiet w obradach sejmów i sejmików, podczas których starały się one bronić posiadanych przez siebie dóbr lub dochodzić swych praw w sytuacji nielegalnych prób przejęcia ich rodzinnego majątku.

Zagadnienie wdowy analizować można także pod kątem pożądanego społecznie wzorca kreowanego głównie przez Kościół, który możliwy jest do uchwycenia w materiałach o charakterze dewocyjnym – kazaniach i oracjach funeralnych, diariuszach pogrzebowych, dziełach hagiograficznych czy epitafiach. Źródła te jednak należy traktować jako materiał pomocniczy, w którym zawarte są elementy biograficzne, które dzięki literackim zabiegom hiperbolizacji idealizują cnoty kobiety, w celach dydaktycznych.

- **Kwerenda archiwalna**

Prezentowana monografia powstała w oparciu o materiał archiwalny pozostawiony przez rodziny magnackie i szlacheckie, których akta znajdują się w archiwach polskich i zagranicznych. Podczas prowadzonych badań moja uwaga koncentrowała się głównie na

analizie dokumentów rodzinnych, wśród których znajdują się – akta prawno-majątkowe i administracyjno-gospodarcze, akta działalności publicznej oraz dokumenty proveniencji osobistej. Najwięcej uwagi poświęciłam – zgromadzeniu (rozproszonych często) kolekcji korespondencji, testamentów oraz materiałów normatywnych (w tym głównie intercyz i umów dożywocia) – związanych z interesującymi mnie wdowami. Kwerenda przeprowadzona została głównie w: Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie; Archiwum Narodowym w Krakowie; Bibliotece Książąt Czartoryskich w Krakowie; Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu; Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Kórniku; Zbiorach Specjalnych Biblioteki Naukowej PAN i PAU w Krakowie; Sekcji Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej; Archiwum Państwowym w Łodzi; Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego. Za granicą zaś przeprowadziłam kwerendę w: Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie (CPAHU Lwów); Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy w Kijowie (CPAHU Kijów); Narodowym Archiwum Historycznym Białorusi w Mińsku (NIAB LA); Saskim Głównym Archiwum Państwowym w Dreźnie (Sächsisches Hauptstaatsarchiv); Austriackim Archiwum Państwowym w Wiedniu (Österreichisches Staatsarchiv); Tajnym Archiwum Fundacji Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie (*Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz*) oraz Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym w Wilnie (LVIA).

- **Metodologia badań**

Temat badań i zgromadzony materiał źródłowy wymagał doboru odpowiednich metod badawczych, które stosuje się podczas analizy zagadnień mentalnościowych. W tym celu wykorzystywałam metodę analizy źródeł, dzięki której możliwe było wysnucie wniosków na temat pozycji i funkcjonowania wdowy w rodzinie i społeczeństwie w Rzeczypospolitej na przełomie XVII i XVIII wieku. W pracy zastosowałam także metodę biograficzną, używaną do prześledzenia losów poszczególnych osób, co widoczne jest w sporządzonych przeze mnie kilkunastu syntetycznych biogramach wdów. Zadanie to okazało się zdecydowanie łatwiejsze w przypadku kobiet pochodzących z bogatszych kręgów społecznych, w kontekście zaś biedniejszych szlachcianek – ich „rozszyfrowanie”, wymagało wielu zabiegów, które niejednokrotnie nie przyniosły spodziewanych rezultatów, dając jedynie informację o przybliżonej dacie śmierci danej kobiety i piastowanym przez jej męża urzędzie. Podczas analizy działalności wdów w różnych sferach życia rodzinnego, gospodarczego oraz religijnego

pomocna stała się dla mnie metoda porównawcza, dająca możliwość zestawienia standardu życia i sposobu postępowania osób z zamożnych i biedniejszych kręgów społecznych.

Ostatecznie wyodrębniłam reprezentatywną grupę złożoną z około dwustu wdów, należących przede wszystkim do magnaterii i szlachty urzędniczej. W gronie tym znalazły się także kobiety, które pomimo tego, iż reprezentowały niższe i biedniejsze kręgi, pozostawały z analizowanymi bohaterkami w ścisłych relacjach, głównie poprzez zależności klientalne. Moim zamierzeniem było stworzenie grupowego portretu szlacheckich wdów, które mimo iż dzieliły różnice majątkowe i standard życia, to jednak posiadały to samo prawo, przyjmowały te same postawy i wyznawały tożsame wartości.

- **Zakres geograficzny i cezury czasowe**

Moje rozważania dotyczą szlacheckich wdów zamieszkujących głównie obszar Korony, o czym zdecydował fakt istnienia na tym terenie jednolitego prawa ziemskiego, które uzupełnione było istotnymi dla moich badań elementami *III Statutu Litewskiego*. Jednak, biorąc pod uwagę praktykę koligacenia się rodów litewskich i ruskich z koronnymi, w rozprawie zawarto także przykłady traktujące o działalności wdów zarówno na terenie Litwy, jak i Rusi.

Chronologicznie praca obejmuje okres od schyłku XVII do połowy XVIII wieku, przypadający na czas panowania dwóch Wettynów – Augusta II i Augusta III (1697-1763), kiedy to na terenie Rzeczypospolitej doszło do poważnych zmian w mentalności polskiej szlachty. Tak więc stabilizacja majątkowa gwarantowana już na etapie zawierania małżeństwa, posiadana przez kobiety swoboda prawna, a także specyficzny klimat epoki, w którym dojrzewały, przyczynił się do postępującej emancypacji kobiet, decydowania o własnej osobie, a także o losie rodziny.

- **Charakterystyka wyników badań**

Wyniki badań zostały opublikowane w monografii autorskiej, na którą składają się: wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie oraz indeks osób.

W części wstępnej mojej pracy skupiłam się na wskazaniu najważniejszych opracowań traktujących o tematyce wdowy w historiografii polskiej i zagranicznej oraz zaprezentowanych w nich interdyscyplinarnych wyników badań. Zwróciłam uwagę na to, że tematyka wdowy, a także wdowieństwa znana jest i szeroko opisana w nauce zachodniej, a jej początki łączyć

należy z francuską szkołą „Annales”. Dzięki niej ukształtowało się nowe podejście do badań historycznych, polegające na odrzuceniu historii zdarzeniowej i zwróceniu uwagi na poznanie tzw. historii długiego trwania, skupionej na długofalowych procesach w dziejach ludzkości, w które zaangażowane było całe społeczeństwo bez względu na płeć i posiadany majątek. Ogromne znaczenie odegrało w tych badaniach szczególnie trzecie pokolenie annalistów, które otwierając się na inne dziedziny wiedzy (socjologię, antropologię kulturową, mikrohistorię), podjęło próbę analizy dziejów i dokonań przeszłych pokoleń w sposób interdyscyplinarny. W konsekwencji zaczęto je opisywać pod kątem – codzienności, życia intymnego, obyczajów oraz cielesności, przez co z upływem lat powstało wiele opracowań o charakterze antropologicznym, w tym także na temat udziału wdów – w kulturze, literaturze, gospodarce, religii, czy też polityce.

W rozdziale pierwszym noszącym tytuł *Sytuacja prawna wdowy w społeczeństwie szlacheckim w epoce nowożytnej*, skupiłam się na wskazaniu materialnej pozycji wdowy w Rzeczypospolitej na przełomie XVII i XVIII wieku, co zostało dokonane poprzez analizę obowiązującego w tym czasie prawa, ze szczególnym uwzględnieniem najważniejszych aktów normatywnych dotyczących wdów. Opisałam mechanizm zawierania umów przedślubnych (głównie intercyz i dożywocia) i ich wpływ na pozycję wdowy w rodzinie i społeczeństwie. W dalszej kolejności omówiłam kwestie rzeczywistego respektowania tych zapisów po śmierci męża oraz sposoby przejmowania przez kobietę majątku w sytuacji, kiedy jej zmarły mąż zostawił testament, bądź też kiedy nie udało mu się go sporządzić, a jego majątek dysponowany był zgodnie z zasadami prawa spadkowego. Sporą część tego rozdziału przeznaczyłam też na skonfrontowanie zapisów męża z realną pozycją prawno-majątkową wdowy, co doprowadziło mnie do ciekawych wniosków, które jak dotąd nie zostały wyeksponowane w nauce, wskazujące na to, że dokonane przed ślubem zapisy niejednokrotnie różniły się z rzeczywistością. Za istotne uznałam ponadto ukazanie, w jaki sposób wdowy przejmowały majątek po zmarłym mężu i czy były w stanie utrzymać go w swoich rękach. Szczególnie interesowały mnie zabiegi wdowy o utrzymanie rodzinnego majątku, co nierzadko kończyło się napadami i zajazdami na jej dobra. Znaczną część moich rozważań, które także nie były do tej pory gruntownie analizowane, zajęły ponadto wątki dotyczące konfliktów o niewypłacenie posagów, ustanowienie spadkobierców, czy też przejmowania majątków przez wdowy i wynikających z tego konsekwencji dla rodziny (głównie synów), do czego ta miała prawo na podstawie zapisów dożywocia. Ciekawe zagadnienie, które podjęłam w końcowym fragmencie tego rozdziału, również jak dotąd mało przebadane, stanowi sprawa roztrwonienia majątku rodzinnego przez wdowę, bądź też przez jej kolejnego małżonka.

W rozdziale drugim zatytułowanym *Pozycja wdowy w rodzinie*, opisałam relacje, jakie występowały w rodzinie niepełnej, kierowanej przez owdowiałą kobietę. Udało mi się wskazać, w jaki sposób wdowa opiekowała się swymi dziećmi i pasierbami oraz czy dochodziło między nimi do sytuacji konfliktowych, a jeśli tak, to co było ich zarzewiem. Ponadto opisałam prowadzoną przez wdowę politykę matrymonialną i tym samym jej realny wpływ na zamążpójście lub ożenek dzieci. Skupiłam się także na przyczynach kolejnego zamążpójścia wdowy, bądź też całkowitej z niego rezygnacji, wskazując jakie niesło to konsekwencje nie tylko dla niej, ale także dla jej rodziny oraz w jaki sposób decyzja ta wpływała na kształtujące się w obrębie danej rodziny relacje. W swych rozważaniach wyraźnie zaznaczyłam, że owdowiała kobieta po raz pierwszy w życiu dysponowała wolnością osobistą i prawną, a także majątkiem, którym mogła zarządzać samodzielnie, stąd albo zdecydowała się na samotność, albo też wchodziła w kolejny związek. Dokonane przeze mnie analizy pozwoliły uznać, że o kolejnym zamążpójściu wdów decydowały przede wszystkim jej predyspozycje charakterologiczne oraz wiek. Młodsze wdowy częściej bowiem decydowały się na kolejne małżeństwo, co jak zaznaczyłam wynikało z faktu posiadania dzieci (zazwyczaj małoletnich) i obowiązku ich wychowania, bądź też z tego, że nie doczekawszy się ich, chciały je mieć w kolejnych związkach. Istotnym czynnikiem decydującym o kolejnym zamążpójściu wdowy była też sytuacja ekonomiczna danej kobiety i jej rodziny, która mogła być mocna i stabilna, bądź wręcz katastrofalna, przez co wdowa szukała sposobu na wyjście z długów. Na decyzję o zawarciu kolejnego związku przez wdowę wpływ miała też rodzina, która poprzez jej powtórne małżeństwo liczyła na poprawę statusu ekonomicznego i pozycji społecznej. Wątki te, jak dotąd słabo wyeksponowane w literaturze, opisałam szerzej i poparałam przykładami.

Prócz zagadnień dotyczących przejęcia i zabezpieczenia rodzinnego majątku, a także wychowania dzieci, za niezmiernie istotną część życia owdowiałych kobiet uznałam ich aktywność ekonomiczną, stąd problemowi temu poświęciłam kolejny rozdział mojej rozprawy, zatytułowany – *Działalność gospodarcza wdów*. W rozważaniach tych skoncentrowałam się na mechanizmie administrowania dóbr przejętych po zmarłym mężu, skupiając się głównie na dwóch dziedzinach aktywności ekonomicznej kobiet w tym czasie, czyli rolnictwie i przemyśle. Zagadnienie to, pomimo iż niezmiernie ciekawe, jak dotąd nie zostało dogłębnie zbadane. Stąd dzięki przeprowadzonym analizom dowiodłam, że owdowiałe kobiety odgrywały istotną rolę w rozwoju ekonomiki rodzinnej, a swą przedsiębiorczością przyczyniały się do modernizacji posiadanych majątkości. Ponadto przeprowadzone przeze mnie badania potwierdziły znane już wnioski, że doświadczenie potrzebne do administrowania dóbr, kobieta zdobywała w małżeństwie, kiedy to rozłąka z mężem ze względu na prowadzoną przez niego działalność

polityczną, sprzyjała rozwojowi samodzielności i aktywności ekonomicznej żony, zwiększając jej wpływy w przestrzeni publicznej. W końcowym fragmencie tego rozdziału opisałam relacje, jakie istniały pomiędzy wdową-właścicielką, a sztabem podległych jej ludzi – urzędników folwarcznych, kontrahentów oraz drobnej służby. System zarządzania i administrowania dóbr, został już dobrze opisany w literaturze, stąd moim celem było raczej wskazanie tego w jaki sposób zatrudniano wyższy i niższy personel, gdyż zazwyczaj był to wynik decyzji wdowy, bądź też wypełniania przez nią woli umierającego męża i kontynuowanie jego działalności. Mało jak do tej pory zajmowano się także kwestią tłumienia buntów poddanych, stąd i to zagadnienie zostało przeze mnie pokrótce opisane, podobnie jak sprawa suplik kierowanych zarówno przez urzędników folwarcznych, jak i zwykłych mieszkańców danej posiadłości, do wdów-właścicielek, jako swych opiekunek. Zwróciłam ponadto uwagę na mało znane zagadnienie, dotyczące sposobu wynagradzania szczególnie drobnej służby, co możliwe było do przesłedzenia na podstawie korespondencji i zapisów testamentowych. Analizując nadmienione źródła dowiodłam, że wdowy troszczyły się o los i materialne położenie swych poddanych, o czym świadczą czynione na ich rzecz liczne zapisy datków pieniężnych, przedmiotów domowego użytku, bądź też umorzenie lub rozłożenie na raty spłaty ich długów.

Rozdział czwarty – *Wdowa jako opiekunka i animatorka życia publicznego*, stanowi próbę ukazania wdowy, jako kreatorki życia towarzyskiego i kulturalnego w dawnej Polsce. Przedstawiłam w nim głównie – związki patronacko-klientalne wdów, kwestię kształcenia dzieci, a także życie kulturalne owdowiałych kobiet, gdyż te nie tylko tworzyły odpowiednie kręgi towarzyskie, ale osobiście brały udział w licznych uroczystościach organizowanych przez znane i wpływowe osoby (świeckie i duchowne) ówczesnej Rzeczypospolitej. W rozważaniach tych zgodziłam się z panującą opinią, że kształtowanie się patronatu kobiecego w tym czasie związane było z rosnącą pozycją społeczną i finansową kobiety, a także z jej cechami indywidualnymi, wykształceniem, czy też pewną tradycją rodzinną, która zezwalała jej na szerszy zakres samodzielności. Przychyliłam się także do stwierdzenia, że klienci i przyjaciele przydawali splendoru swym dobrodziejkom, i byli bardzo pomocni w załatwianiu różnych spraw, głównie politycznych i ekonomicznych. Stąd moja uwaga skupiła się na tym, by wskazać, jak w owym skomplikowanym systemie klientalnym odnajdowały się wdowy. Te bowiem mogły występować w podwójnej roli, zarówno jako wpływowe opiekunki i dobrodziejki, a także jako te osoby, które przyjmując postawy serwilistyczne, kierowały do swych patronów gorące prośby dotyczące ochrony i wsparcia. W rozdziale tym skupiłam się także na obowiązku wykształcenia dzieci, jaki spoczywał na owdowiałej kobiecie. Na ten temat pojawia się coraz więcej opracowań, jednakże traktowane są one całościowo, stąd

zaangażowanie wdów-matek szczególnie w przygotowanie dla swych synów lub pasierbów zagranicznej wyprawy edukacyjnej, uznałam za bardzo ciekawe i ważne zagadnienie, godne uwagi i opisanie. W swych rozważaniach podkreśliłam ponadto, że czyniony przez wdowy patronat edukacyjny, stanowił z jednej strony pokłosie zdobytego przez kobietę w młodości wykształcenia, z drugiej zaś skutek prowadzonej przez nią działalności gospodarczej i patronackiej. W dalszej części rozważań podkreśliłam ponadto, że wdowy uznawano za animatorki życia publicznego, szczególnie poprzez ich wpływ na rozwój kultury i kręgów towarzyskich. W rozdziale tym zaznaczyłam też, że wystawne przyjęcia i bankiety, stanowiły znaczną część życia szlacheckich wdów, co poparłam konkretnymi przykładami.

Analizując zagadnienie wdowy za istotne uznałam także opisanie jej pobożności i roli, jaką odgrywała ona w Kościele, dlatego problematyce tej poświęciłam ostatni fragment mojej pracy, zatytułowany *Praktyki religijne wdów*. W rozdziale tym zgodziłam się z obowiązującym poglądem, że wiara odgrywała istotną rolę w życiu staropolskich wdów, determinując w znacznym stopniu sposób ich zachowania i postępowania. Dowiodłam też, że działalność kołatorska wdów wynikała nie tylko z nauki głoszonej przez Kościół, która tworzyła ducha epoki potrydenckiej i społecznie pożądany wzorzec zacnej wdowy, ale była też skutkiem nabywanych przez kobietę w chwili śmierci męża przywilejów prawnych, materialnych i społecznych. Zgodziłam się ze znanym poglądem, że kult Boga, Matki Bożej i świętych patronów, stanowił codzienny przejaw religijności wdów. Te bardziej żarliwe zaś uciekały się do stosowania wymyślnych praktyk ascetycznych i zadawania sobie cierpienia na płaszczyźnie cielesnej i psychicznej. W dalszych rozważaniach dowiodłam, że szeroko pojętą działalność patronacką wdowy na rzecz Kościoła, stanowiły zarówno fundacje instytucji kościelnych, jak i finansowane przez nią odnowy budynków sakralnych lub ich uposażenia. Praktyki te, co wyraźnie zaznaczyłam, nie były tylko przejawem osobistych potrzeb i ambicji danej owdowiałej kobiety, ale miały również na celu przyniesienie korzyści dla rodziny, z której pochodziła, gdyż fundowany kościół lub klasztor, stawał się dla patronki – źródłem prestiżu, świadectwem bogactwa, widomym znakiem potęgi rodziny oraz czynnikiem konsolidującym dane posiadłości, na których powstawały lub były restaurowane dane obiekty sakralne. Na uwagę zasługuje też działalność charytatywna wdów, jako przejaw ich miłosierdzia oraz przynależności do bractw religijnych. W tym kontekście skoncentrowałam się na kwestii bezpośredniego wspierania przez wdowy – zakonów, duchownych świeckich i osób znajdujących się w potrzebie, co w oparciu o korespondencję i proszałne supliki, kierowane przez te osoby do danej dobrodziejki, jak dotąd nie zostało dogłębnie przeanalizowane. Stąd moja uwaga, skupiona przede wszystkim na tym, by wskazać, jak wyglądała sytuacja

materialna poszczególnych zakonów i parafii, o co proszono, i co realnie otrzymywano, w postaci wsparcia materialnego i finansowego. Fragment ten podsumowałam stwierdzeniem, że działalność dobroczynna wdów stanowiła jedną z ważniejszych ich aktywności w sferze religijnej i publicznej, dzięki której miały one szansę zdobyć szacunek i uznanie w społeczeństwie. Mając na uwadze różne koleje losu owdowiających dam, zwróciłam ponadto uwagę na ich rezydenturę za klasztorną furtą, co stanowiło niejednokrotnie wynik tragicznych losów poszczególnych kobiet, bądź też efekt pomocy udzielanej przez wdowy poszczególnym zgromadzeniom, za co te na starość lub w przypadku choroby, liczyć mogły na schronienie i opiekę. Konkludując niniejsze rozważania zaznaczyłam wyraźnie, że pomimo iż religia była tą sferą aktywności publicznej kobiet, która dawała jej swobodę i możliwość zaistnienia w lokalnej społeczności oraz osiągnięcie społecznie pożądanego wzorca zacnej i pobożnej wdowy, to jednak czynione przez nią pobożne praktyki nie miały w tym okresie wyjątkowego charakteru, który miałyby być zarezerwowany tylko i wyłącznie dla tego stanu. Były one raczej standardowe i wynikały z ówczesnej mentalności.

- **Wnioski z badań**

Pracę wieńczy syntetyczne zakończenie, w którym zawarłam najważniejsze konkluzje dotyczące pozycji szlacheckiej wdowy w rodzinie i społeczeństwie dawnej Rzeczypospolitej.

Pomimo iż zgadzam się z poglądem, że wdowieństwo stanowiło dla staropolskiej szlachcianki okres wyjątkowy, dający jej swobodę w decydowaniu o własnym losie i kierowaniu polityką rodziny, to jednak analiza źródeł o charakterze prawnym i epistolograficznym pozwoliła mi stwierdzić, że niezależność wdowy w dużej mierze zależała od sytuacji majątkowej, w jakiej zostawił ją mąż, a także predyspozycji charakterologicznych kobiety.

Przeprowadzone przeze mnie analizy potwierdziły ponadto znany już pogląd, że pozycja prawno-majątkowa wdowy kształtowała się na etapie zawierania małżeństwa, poprzez określenie (w sporządzanej wówczas intercyzie) wysokości posagu, wyprawy, wiana i przywianku. W dotychczasowych badaniach mało jednak podkreśla się, że z perspektywy wdowy za najistotniejszy uznać należy zapis dożywocia. Stanowił on bowiem obopólną umowę, zawartą pomiędzy małżonkami, dającą prawo do użytkowania swoich dóbr dziedzicznych do końca życia, pod warunkiem, że owdowiała strona nie zdecydowała się na kolejne małżeństwo. Majątek zapisany dożywociem obejmował dobra ziemskie oraz sumy

pieniężne znajdujące się w posiadaniu nupturientów w chwili zawarcia małżeństwa. W praktyce oznaczało to, że w po śmierci męża – wdowa otrzymywała prawo do dożywotniego dysponowania jego wszystkimi dobrami, w tym także nieruchomościami. To była jednak prawna rzeczywistość. Przeprowadzone przeze mnie badania, pozwoliły wysnuć wniosek, że w rzeczywistości zaniedbania w tej dziedzinie, a szczególnie brak potwierdzenia wspomnianych umów, narzucał na kobietę przykre konsekwencje. Często też wbrew ustaleniom dokonany między małżonkami – rodzina starała się usunąć wdowę z zajmowanych przez nią dóbr. Zatem tylko od wdowy zależało, czy potrafi samodzielnie zarządzać majątkiem i weźmie na siebie odpowiedzialność za opiekę i wychowanie swych dzieci, czy też skorzysta z pomocy krewnych lub swoich opiekunów.

W dotychczasowej literaturze znajduje się także niewiele opracowań traktujących o sposobie przejmowania majątku przez wdowy za pomocą zapisów testamentowych bądź też obowiązującego wówczas prawa spadkowego. Stąd wątek ten również został przeze mnie przeanalizowany, z podkreśleniem, że wdowa miała możliwość przejęcia w ten sposób majątku, jednakże obejmując go, musiała wziąć pod uwagę różnorodne zobowiązania, które wcześniej zaciągnięte zostały na owych dobrach ziemskich przed spadkodawcą. Były to przede wszystkim długi ciążące na danych majątnościach, wyderkafy, zapisy dożywocia, oprawy wdowie, czy też obowiązek wyposażenia sióstr. W swych rozważaniach zaznaczyłam, że tego typu problemy rozwiązywano za pomocą odpowiednich notacji odnotowywanych w dokumentach podziałowych lub też w zawieranych z wdowami-matkami stosownych ugodach i komplancjach. Podkreśliłam także, że wdowy uczestniczyły w podziałach dóbr ziemskich dokonywanych przez synów lub córki, ze względu na wspomniane powyżej przysługujące im prawo, które miały zapisane na dobrach podlegających podziałom, jak również z powodu sprawowanej nad nieletnimi opieki. Istniała też możliwość rezygnacji z prawa dożywotniego i oprawnego przez wdowę, jednakże wówczas trzeba było jej zagwarantować wypłatę rocznej pensji i zapewnić mieszkanie.

Udało mi się także dowieść, że wdowy, choć wyraźniej widać to w przypadku magnatek i zamożnych szlachcianek, były kobietami zaradnymi, przedsiębiorczymi i zazwyczaj z powodzeniem i dużą starannością doglądały rodzinnego majątku, wykazując się przy tym znaczną aktywnością ekonomiczną i sprytem organizacyjnym, co prowadziło do tworzenia przez nie własnych stref wpływów i kręgów klientalnych. To prowadzi do kolejnego wniosku, że owa niezależność finansowa i prawna skutkowała tym, że wdowy niejednokrotnie rezygnowały z kolejnego zamążpójścia, decydując się na samodzielne stanowienie o własnym losie.

Wskazałam ponadto, że wdowy odgrywały istotną rolę w kształceniu swych dzieci, gromadząc na ten cel potrzebne środki. W przypadku synów owdowiała matka dbała o zapewnienie im odpowiedniej edukacji w szkołach krajowych oraz przygotowywała dla nich podróż zagraniczną, choć nadmieniony wyjazd za granicę, ze względu na ogromne koszty, możliwy był tylko wśród magnaterii. Córki posyłano natomiast do szkół klasztornych, bądź na dwory magnackie, gdzie miały otrzymać stosowną edukację i wychowanie, pozwalające w dorosłym życiu funkcjonować im w odpowiednich kręgach towarzyskich. Patronki brały na siebie obowiązek utrzymywania podopiecznych, materialne ich uposażenie, a nawet znalezienie im odpowiedniego kandydata na męża.

Aranżowanie małżeństw poprzez wdowy, to kolejny wątek, który nie został jak dotąd odpowiednio wyeksponowany w badaniach, stąd w swych rozważaniach udowodniłam, że owdowiałe kobiety odgrywały istotną rolę w kreowaniu małżeństw swych dzieci, pasierbów, podopiecznych i dalszych krewnych, niejednokrotnie stając się stroną w sporządzanych dokumentach przedślubnych.

Dowiodłam ponadto, że wiele wdów żyjących na przełomie XVII i XVIII stulecia uznać należy za animatorki życia publicznego, mające wpływ również na rozwój kultury i życia naukowego. Kulturowym aspektem działalności wdów był między innymi ich udział w rozlicznych przebudowach i remontach posiadanych rezydencji. Podkreśliłam także, że posiadane przez wdowy cechy charakteru, wśród których dominowały – przystępność, otwartość oraz skłonność do okazania miłosierdzia, pozwalały im na to, by stały się szanowanymi i pożądanymi w społeczeństwie patronkami.

Prócz udziału wdów w życiu publicznym, sferą znacznej ich swobody i aktywności była religia, dzięki której spełniać się mogły nie tylko jako pobożne damy, ale także hojne kolatorki i miłosierne dobrodziejki. Działalność patronacka wdów polegała przede wszystkim na licznych fundacjach klasztornych i kościelnych, bezpośrednim wspomaganiu duchownych (świeckich i zakonnych) oraz szerzeniu miłosierdzia. Pragnę jednak zaznaczyć, co również stanowi wynik moich analiz, że pobożność wdów, nie miała wyjątkowego charakteru określającego wyłącznie ten stan i etap życia kobiety, a wynikała raczej z wymogów Kościoła potrydenckiego i panującej wówczas mentalności.

Wreszcie, co też wypada podkreślić, udało mi się stworzyć portret zbiorowy wdów żyjących na przełomie XVII i XVIII wieku. W gronie tym znalazły się zarówno te magnatki i szlachecianki, które poprzez swe – ambicje, intelekt i spryt, zadbały o pomnażanie rodzinnego majątku oraz wykazały się znaczną aktywnością w sferze publicznej, jak i te, które pomimo

swej pozycji nie potrafiły odnaleźć się w nowej rzeczywistości i szukały wsparcia wpływowego patrona.

Nadmienić wypada, że wskazane i przeanalizowane zagadnienia, stanowiące podstawę moich badań, są tylko częścią szerszej problematyki związanej z sytuacją wdów w dawnej Polsce, a których analiza ze względu na rozległość źródeł przerasta możliwości jednego badacza. Na szczególną uwagę i pogłębione refleksje w przyszłości zasługują bowiem relacje wewnątrzrodzinne, zwłaszcza problem przejścia opieki nad pasierbami oraz nad dziećmi narodzonymi po śmierci męża (pogrobowcami), a także relacje z rodziną i krewnymi zmarłego małżonka. Ciekawym zagadnieniem jest także kwestia kolejnego zamążpójścia wdowy i posiadania potomstwa z innych związków. Uwadze poddany powinien zostać też problem wieku owdowienia kobiet, szczególnie zaś to, w jakim stopniu determinował on jej dalsze zachowanie i wpływał na podejmowane decyzje. W tym kontekście ciekawy jest też problem starzenia się kobiety. Na ten temat istnieją już wprawdzie opracowania, jednakże kwestia wpływu menopauzy na zachowanie kobiety oraz zmiana jej ciała w okresie starości, powinny być poddane głębszej refleksji. Ponieważ zagadnienia te, wymagają dalszej wnikliwej kwerendy i interdyscyplinarnej analizy, powinny być kontynuowane.

Mam zatem nadzieję, że zasygnalizowane w mojej rozprawie problemy staną się inspiracją do ich rozszerzenia i pogłębionej analizy, a w przyszłości powstaną kolejne prace traktujące o wdowie i wdowieństwie w dawnej Polsce.

b) pozostałe osiągnięcia naukowe

Moje pozostałe osiągnięcia naukowe koncertują się wokół badań nad następującymi zagadnieniami:

I. Tanatologia i parenetyka

II. Rola i pozycja kobiety w rodzinie i społeczeństwie staropolskim

III. Patronat kobiecy

IV. Codziennosc i święto w dawnej Polsce

Badania te zaowocowały wydaniem dwóch monografii autorskich (wspomnianej książki podoktorskiej – *Wzorzec szlachcianki...* oraz zgłoszonej jako główne osiągnięcie naukowe rozprawy – „W tym osieroconym stanie...”), ośmiu książek pod redakcją (w tym trzech tomów edycji źródłowych) oraz ponad sześćdziesięciu publikacji wydanych jako: artykuły naukowe w czasopiśmie punktowanych, monografiach wieloautorskich oraz przedstawionych jako teksty popularno-naukowe.

Ad I. Tanatologia i parenetyka

Badania z zakresu dziejów staropolskich szlachcianek, historii mentalności, tanatologii i aksjologii podjęłam na seminarium doktoranckim. Efektem tych dociekań stała się rozprawa doktorska – *Wzorzec szlachcianki w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, obroniona z wyróżnieniem 13 czerwca 2012 r., która rok później ukazała się drukiem (Urszula Kicińska, *Wzorzec szlachcianki w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2013, ss. 404, seria wydawnicza: „Szlachta i Ziemiaństwo na Ziemiach Dawnej Rzeczypospolitej”) i spotkała się z dobrym przyjęciem w środowisku naukowym (recenzja Urszuli Świdarskiej-Włodarczyk, *Na marginesie książki Urszuli Kicińskiej uwag kilka*, „*Studia Europaea Gnesnensia*, 11:2015, s. 379-383). W monografii tej dowiodłam, że oracje pogrzebowe, poświęcone szlacheckim kobietom, dają możliwość poznania pożądanego społecznie i propagowanego przez Kościół potrydencki wzorca kobiety, a ze względu na swą konstrukcję pozwalają przeanalizować go na niemalże każdym etapie jej życia. W swych rozważaniach wyraźnie zaznaczyłam jednak, że mowy funeralne były zazwyczaj hołdem składanym przez rodzinę lub owdowiałego małżonka – zmarłej, jak i świadectwem okazywanej jej miłości, stąd mają charakter wyidealizowany i w kontekście badań nad kobietą, rodziną, czy też staropolską mentalnością, zawierają kanon wzorców poświadczanych społecznie, jednakże niemożliwych w pełni do zrealizowania w codziennym życiu.

Problem parenetyki, bardzo szeroki w swych możliwościach badawczych, kontynuowałam uczestnicząc w kilku konferencjach oraz przygotowując artykuły naukowe. Kwestię postrzegania kobiety jako posłusznej i wiernej żony, oddanej mężowi i rodzinie, której wzorzec kształtowany był w odniesieniu do dwóch biblijnych kobiet Sary i Racheli – opisałam w publikacji zatytułowanej – *"Ma być każda Matrona ozdobą Małżonka swego i domu jego"* – *wzorzec żony w drukowanych mowach pogrzebowych XVII wieku*, który ukazał się w „*Roczniku Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie*” (2012, R. 57, s. 97-126).

O pożądanym wzorcu, tym razem dobrej matki i roli, jaką odgrywała w procesie wychowania dzieci, traktował kolejny z moich artykułów zatytułowany – *„Złości, która się więc pokazuje w dzieteczkach nie tak winien ojciec jako matka”*. *Wpływ matki na wychowanie swych dzieci w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, który opublikowany został w „*Biuletynie Historii Wychowania*” (2013, nr 29, s. 73-83).

W oparciu o kazania pogrzebowe przygotowany został kolejny artykuł, traktujący o śmierci i stosunku do niej w kontekście potrydenckiej nauki Kościoła. Nosi on tytuł "*Melius est mori quam vivere*" – wizerunek śmierci w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku („Nasza Przeszłość”, 2012, nr 118, s. 91-108).

Ciekawym zagadnieniem silnie eksponowanym w oracjach funeralnych była pobożność, która opisana została przeze mnie w artykule – *Pobożność szlachcianki w świetle polskich drukowanych mów pogrzebowych XVII wieku*, („Folia Historica Cracoviensia”, 2012, Vol. 18, s. 215-237). W publikacji tej wykazałam, że pobożność (łac. *pietas*), była istotnym elementem życia kobiety baroku, bez względu na wiek i stan społeczny.

Kazania pogrzebowe służyć mogły także do prześledzenia biografii kobiety, jednakże ze względu na specyfikę tego źródła, wiadomości w nich zawarte należy konfrontować z innym dostępnym materiałem archiwalnym oraz opracowaniami. W ten sposób postąpiłam redagując artykuł zatytułowany – *Rosa Bogu Y Ludziom Mila Y Przyjemna: wizerunek Marcybelli Anny Hlebowiczówny Ogińskiej w świetle jej testamentu oraz mowy pogrzebowej*, opublikowany w „Roczniku Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” (2012, T. 4, s. 176-194). Nadmieniona publikacja przyniosła wiele ciekawych ustaleń dotyczących wątków rodzinnych tytułowej bohaterki, kwestii zmiany wyznania z kalwińskiego na katolickie, jej pobożności i czynionych legatów, czy też posiadanych przez nią cech charakteru. Drugą część artykułu stanowi przygotowana przeze mnie edycja testamentu Ogińskiej wraz z opracowaniem edytorskim.

Prócz wątków biograficznych, oracje pogrzebowe stanowiły znakomite narzędzie do upamiętnienia zasług i postaci danej osoby. Katalog pożądanych cech – tworzono według odpowiedniego schematu, który swą historią nawiązywał do czasów antycznych. Taki zabieg kaznodziei sprzyjał nie tylko upamiętnieniu osoby zmarłego, ale także współczesnym badaczom stworzył możliwość obcowania ze źródłem nasyconym postawami i wzorcami obowiązującymi w społeczeństwie dawnej Polski. Zaprezentowane wyżej wnioski zawarłam w artykule – *Oracja pogrzebowa jako upamiętnienie zmarłego*, który opublikowany został w monografii zatytułowanej – *Nie wszystkim umrę: pamięć o zmarłych w kulturze staropolskiej. Studia* (A. Jankowski, A. Klonder (red.), Bydgoszcz 2015, s. 189-199).

Prócz kazań funeralnych, w zakres moich analiz wchodziły także diariusze pogrzebowe, na podstawie których współczesny badacz jest w stanie w miarę dokładny sposób odtworzyć przebieg uroczystości pogrzebowej zmarłego. Elementy staropolskiej celegy funeralnej

opisałam w artykule – *Ceremonia pogrzebowa w drukach żałobnych XVII i XVIII wieku: wybrane zagadnienia*, który ukazał się w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” (2014, nr 3, s. 421–430). Temat aksjologii, tym razem w odniesieniu do mężczyzn podjęłam natomiast w trakcie zorganizowanej przez Instytut Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego oraz Bibliotekę Śląską w Katowicach w dniach 4-5 marca 2015 r. interdyscyplinarnej konferencji naukowej – *Ethos rycerski w kulturze. Tradycje i kontynuacje*, głosząc referat – *"Dzieł jego i odwag rycerskich długo by wyliczać" – wizerunek żołnierza w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, który następnie ukazał się drukiem w monografii zatytułowanej – *Ethos rycerski w kulturze. Tom 2, Ethos sarmacki i jego tradycje. Tradycje i kontynuacje* (T. Banaś-Korniak, B. Stuchlik-Surowiak, M. Komenda (red.), Katowice 2017, s. 131-155). W publikacji tej zaznaczyłam, że w epoce nowożytnej sława wojenna stanowiła podstawowy element wzorca polskiego szlachcica, a do służby wojskowej zachęcały między innymi literatura parenetyczna, polityczna, a także poezja heroiczna, w których rozbudzano kult przodków oraz opisywano wybitnych bohaterów. Kwestie aksjologii w odniesieniu do kobiet i ich obrazu kreowanego przez literaturę parenetyczną, omówiłam natomiast w dwóch kolejnych artykułach. Pierwszy z nich stanowi wynik refleksji wygłoszonych podczas II międzynarodowej, interdyscyplinarnej konferencji naukowej zorganizowanej przez Zakład Języka i Kultury Niemieckiej UP w Krakowie w dniach 27-29 września 2013 r. noszącej tytuł „*O milczeniu*“ – *Przemilczane – Niepowiedziane – Niewymowne*, podczas której zaprezentowałam referat – *Modest and quiet – the image of women in paranetic sources*, który następnie został opublikowany w monografii zatytułowanej – *Historische und kulturwissenschaftliche Untersuchungen zum Schweigen: Phänomene des schweigens unter historischer Perspektive herausgegeben*, (A. Bednarowska, M. Filar, B. Kołodziejczyk-Mróż, P. Majcher (red.), Berlin 2017, s. 61-75). W artykule tym zaznaczyłam, że model wzorowej kobiety w świetle źródeł dewocyjnych opierał się o dwa filary – życie rodzinne i wiarę, natomiast spośród wielu cnót określających wzorową damę późnego baroku – za najistotniejsze uznać należy – pokorę, łagodność, wstrzemięźliwość i pobożność. W kolejnej publikacji skupiłam się na opisanu pożądanego przez Kościół i społeczeństwo wzorca wdowy żyjącej w dawnej Polsce. Moje refleksje na ten temat zawarte zostały w artykule – *Rola wdowy w rodzinie i społeczeństwie staropolskim na podstawie polskich drukowanych oracji pogrzebowych XVII wieku*, opublikowanym w czasopiśmie „*Sensus Historiae*” (2013, Vol. 13, nr 4, s. 135-148). W rozważaniach tych zwróciłam uwagę na fakt, że w systemie świeckich wzorców kobiecych największym szacunkiem cieszyła się wdowa, którą porównywano do bohaterek ze Starego Testamentu (Judyty, Rut, Anny, córki Fanuela), a stan wdowi, w

przypadku kobiet świeckich, bezsprzecznie kojarzony był ze świętością i wyrzeczeniem się świata. Wykazałam ponadto, że zdaniem kaznodziejów kobieta, która straciła męża powinna zrezygnować z kolejnego zamążpójścia i zdecydować się na życie w samotności, skupiając się na – wychowywaniu dzieci, pomnażaniu rodzinnego majątku oraz praktykach religijnych.

Uzupełnieniem studiów prowadzonych na temat pozycji wdowy w rodzinie i społeczeństwie stał się także najnowszy z moich referatów, traktujący o emocjach, jakie towarzyszyły kobiecie po śmierci męża i wpływu jej zachowania na sytuację rodzinną, zatytułowany – „*Tak w sieroctwie moim nie mogąc sobie dać rady*” – *emocje a powinności wdowy po śmierci męża w dawnej Polsce*, który wygłosiłam podczas V Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności – Śmierć”, zorganizowanej przez Instytut Historii i Archiwistyki UP w Krakowie w dniach 2-3 grudnia 2020 r.

Kwestia pożądanego społecznie wzorca kobiety została przeanalizowana przeze mnie w artykule recenzyjnym przygotowanym po lekturze pracy Renáty Zehovej, noszącej tytuł – *Modelowanie obrazu kobiety w systemie kulturowym czesko-polskiego pogranicza na Śląsku* (Ostrava, 2014), opublikowanym w czasopiśmie „Theatrum Historiae” (2015, T. 16, s. 267-274). W rozważaniach tych zaznaczyłam, że omawiana monografia wpisuje się w popularny w ostatnich latach nurt badań prowadzonych nad wizerunkiem, postawami i rolą społeczną kobiety na przestrzeni wieków. Swoje spostrzeżenia na temat znaczenia przepowiadania słowa Bożego w dawnej Polsce i wpływu kaznodziejstwa na mentalność ówczesnych ludzi, wyraziłam natomiast w recenzji przygotowanej na marginesie książki Filipa Wolańskiego, noszącej tytuł – *Kaznodziejstwo bernardyńskie w staropolskim systemie komunikacji społecznej schyłku epoki saskiej. Studium kształtowania wyobrażeń i postaw* (Toruń, 2012), która opublikowana została w czasopiśmie „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (2013, T. 100, s. 441-446).

Oracje pogrzebowe to także znakomity przykład staropolskiego kunsztu drukarskiego, co starałam się dowieść w rozważaniach zatytułowanych – *Oprawa graficzna drukowanych oracji pogrzebowych XVII wieku. Ikonografia a tekst*, zaprezentowanych podczas IV Konferencji Źródłoznawczej („Ikonografia i kartografia jako źródła do badań historycznych. Od nowożytności do współczesności”), zorganizowanej we wrześniu 2012 r. przez Katedrę XIX wieku Instytutu Historii UP w Krakowie. W wygłoszonym referacie zaznaczyłam, że w okresie baroku kazania funeralne uznawano za panegiryki i traktowano jako dzieło sztuki, obejmujące zarówno treść zawartego w nim tekstu, jak również jego kształt zewnętrzny

i towarzyszące mu opisy, a charakter szczególnie artystyczny nadano listowi dedykacyjnemu oraz karcie tytułowej, która miała wprowadzać czytelnika w świat dzieła, jego stylu i idei.

Ad. II. Rola i pozycja kobiety w rodzinie i społeczeństwie staropolskim

Kolejną płaszczyznę mojej działalności naukowej, stanowią zagadnienia związane z dziejami rodzin szlacheckich w epoce nowożytnej, w których istotną rolę odgrywały kobiety. W obrębie tej problematyki za najważniejsze uznałam – wątki biograficzne poszczególnych dam staropolskich, działalność na rzecz rodziny, aktywność gospodarczą i publiczną oraz zajmowaną przez nie pozycję prawną-majątkową.

Wpływ na wybór wspomnianej ścieżki badawczej miały nie tylko moje osobiste zainteresowania, ale także dwa granty naukowe finansowane ze środków Narodowego Centrum Nauki, które jako współwykonawca, realizowałam w okresie od 2013 do 2020 roku, ich kierownikiem zaś była prof. dr hab. Bożena Popiołek. Pierwszy z wymienionych projektów nosił tytuł – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. Opracowanie edytorskie i analiza treści* (nr UMO – 2012/07/B/HS3/01090). Pragnę nadmienić, że w dalszej części autoreferatu szerzej opiszę wyniki wspomnianego grantu, tutaj zaś ograniczę się jedynie do wskazania najważniejszych publikacji przygotowanych na podstawie zebranego materiału. Podczas realizacji przytoczonego przedsięwzięcia naukowego szczególnie zainteresowała mnie kwestia działalności ekonomicznej kasztelanowej krakowskiej, co wynikało z gromadzonych i analizowanych przeze mnie listów gospodarczych, które Sieniawska wymieniała z zarządcami swych dóbr. Spostrzeżenia na temat współpracy kasztelanowej krakowskiej z urzędnikami folwarcznymi, wydawanych przez nią ordynansów i sposobu ich egzekwowania, przedstawiłam w referacie – *Codziennie obowiązki zarządcy majątku – na przykładzie korespondencji Piotra Morzyckiego do Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej*, zaprezentowanym na III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, zatytułowanej *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej (do XIX wieku)*, zorganizowanej w dniach 23–24 października 2014 r. przez Instytut Filologii Polskiej UP w Krakowie, który następnie ukazał się drukiem w monografii – *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej. T. 6, Stulecia XVI-XIX: nowa perspektywa historyczna i językowa* (P. Borek, M. Olma (red.), Kraków 2015, s. 293-305). Przygotowany artykuł traktuje o realiach życia w Tenczyńcu i ziemiach mu przyległych na początku XVIII wieku oraz o codziennych obowiązkach zarządcy majątku, do których należało przede wszystkim doglądanie pracy poddanych, tłumienie buntów wśród

chłopów, wymiana handlowa oraz kontrolowanie inicjatyw budowlanych. Wspomniane listy ekonomiczne przez wiele lat stanowiły materiał zapomniany i pomijany, co wynikało z faktu, że w opinii badaczy nie jest on odpowiednio atrakcyjny. Tymczasem epistolografia gospodarcza stanowi znakomite źródło służące do prześledzenia działalności ekonomicznej kobiet, co starałam się udowodnić w referacie – *Korespondencja jako źródło do badań aktywności gospodarczej kobiet w epoce saskiej*, wygłoszonym na I konferencji naukowej poświęconej historii kultury i mentalności nowożytnej, zatytułowanej – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej*, zorganizowanej w Instytucie Historii i Archiwistyki UP w Krakowie w dniu 25 września 2015 r. Tekst ten ukazał się drukiem w monografii – *Kobiece kręgi korespondencyjne w XVII-XIX wieku* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.), Warszawa 2016, s. 45-56).

Korespondencja gospodarcza pozwoliła mi także prześledzić wzajemne relacje pomiędzy dobrodziejką Sieniawską, a jej poddanymi, co zaprezentowałam w rozważaniach zatytułowanych – *Relacje patron-sługa w świetle korespondencji ekonomicznej Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej*, przygotowanych na ogólnopolską, interdyscyplinarną konferencję – *Tożsamość kobiet w Polsce. Próba wizerunku od czasów najdawniejszych do współczesności*, zorganizowaną przez Zakład Literatury Dawnej i XIX wieku oraz Zakład Literatury XX i XXI wieku Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Warmijsko-Mazurskiego w Olsztynie, w dniach 14-15 maja 2015 roku. Tekst ten ukazał się w tomie – *Tożsamość kobiet w Polsce: interpretacje. Tom 1, Od czasów najdawniejszych do XIX wieku* (I. Maciejewska (red.), Olsztyn 2016, s. 61-74). Ogromny materiał źródłowy związany z działalnością ekonomiczną Sieniawskiej posłużył ponadto do przedstawienia syntetycznego referatu traktującego o tym problemie, co miało miejsce podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Instytut Historii i Archiwistyki UP w Krakowie, zatytułowanej – *Działalność Elżbiety Sieniawskiej. Polityka – gospodarka – kultura*, która odbyła się w Warszawie dniach 10-11 czerwca 2019 r. Przygotowane na tę okoliczność wystąpienie nosiło tytuł – *"Funkcyi mojej dosyć czynić, jakom zwykł dotąd"* – *współpraca Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej z urzędnikami jako przejaw działalności gospodarczej kasztelanowej krakowskiej*, i ukazało się drukiem w monografii zatytułowanej – *Działalność Elżbiety Sieniawskiej: polityka – gospodarka – kultura* (B. Popiołek (red.), Warszawa 2020, s. 279-304). W publikacji tej zaprezentowałam przede wszystkim sposób funkcjonowania staropolskiego folwarku, co możliwe było do prześledzenia na podstawie dyspozycji wydawanych i kierowanych przez kasztelanową krakowską do swych

zaufanych urzędników. Fenomen gospodarczy dwóch niezwykłych kobiet, czyli przytaczanej już Sieniawskiej i Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej, kanclerzyny wielkiej litewskiej, wykraczający zdecydowanie poza ramy epoki, w której żyły, przedstawiłam natomiast podczas konferencji naukowej – *Oświecone nieoświecone. Poza normą i modą*, zorganizowanej przez Instytut Badań Literackich PAN w Warszawie w dniach 27-28 listopada 2019 r., gdzie wygłoszony referat nosił tytuł – *Poza normą epoki – fenomen Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej i Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej na przykładzie wybranych elementów ich działalności gospodarczej* (w druku).

Analizując wątki dotyczące dziejów kobiet w dawnej Polsce uznałam, że warto poznać ich biografie i przygotować kilka artykułów na ten temat. Wraz z Bożeną Popiołek opisałyśmy losy Marianny z Zaborowa Duninowej [*Marianna z Zaborowa Duninowa (zm. 1703), kasztelanowa lubaczowska*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, 2015, T. 35, nr 4, s. 165-186], skupiając się na wskazaniu najważniejszych wątków z życia tytułowej bohaterki oraz podjęłyśmy się edycji i opracowania merytorycznego jej testamentu. Duninowa pozostawała przez kilka lat wdową, co stanowiło dla mnie wątek szczególnie interesujący. Analizowany dokument i poczynione ustalenia pozwoliły wysnuć tezę, że Marianna uchodziła za sprawną zarządczynię swych dóbr, które poprzez wszelkiego rodzaju umowy i układy zawierane z kontrahentami starała się zabezpieczyć. Ponadto kasztelanowa lubaczowska postępowała zgodnie z pożądanym wówczas wzorcem pobożnej wdowy, gdyż przed swą śmiercią czyniła legaty na Kościół i duchownych, jak również starała się uregulować wszystkie ziemskie sprawy, wyrównując należności wobec swych poddanych i służących. Z podobnym założeniem przygotowany został kolejny z artykułów biograficznych, napisany wspólnie z przytoczoną wyżej B. Popiołek, który opublikowany został w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” (2017, T. 65, nr 1, s. 19-38), i nosi tytuł – *Panie Zamoyskie: Anna Franciszka z Gnińskich, Teresa z Potockich i Urszula z Kalińskich – okruchy biografii w świetle korespondencji i aktów ostatniej woli*. W publikacji tej skupiłyśmy się na przybliżeniu życiorysów trzech spowinowaconych ze sobą kobiet, których losy wskutek zawartych związków małżeńskich splótły się z przedstawicielami rodziny Zamoyskich. Rozważania te zostały następnie uzupełnione o dokonaną przeze mnie edycję źródłową wraz z komentarzem merytorycznym testamentu Anny Franciszki z Gnińskich Zamoyskiej, podskarbinsy wielkiej koronnej.

W obrębie moich zainteresowań badawczych znalazła się także córka wspomianej już Elżbiety Sieniawskiej. Głównym celem przyświecającym mi podczas analizy jej biografii,

było sprawdzenie czy odziedziczyła ona po swej matce talent organizacyjny i kreatywność w kwestii zarządzania posiadanymi przez nią dobrami. Według moich ustaleń Zofia Maria nie była podobna do swej matki, a jedyny czas jej samodzielnej aktywności gospodarczej przypadał na krótki okres jej wdowieństwa, w którym znalazła się po śmierci pierwszego męża Stanisława Ernesta Denhoffa. Wówczas to młoda wdówka odziedziczyła nie tylko dobra po rodzicach i mężu, ale przejęła także większość urzędników, którzy wcześniej znajdowali się na służbie u kasztelanowej krakowskiej. Swe rozważania na ten temat zawarłam w referacie – *Zofia Maria z Sieniawskich Czartoryska – życie w cieniu matki i męża?*, wygłoszonym podczas konferencji naukowej – *Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku*, zorganizowanej w dniach 14-15 października 2015 r. przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym, który następnie ukazał się drukiem pod tym samym tytułem w publikacji – *Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku* (A. Ročko, M. Górka (red.), Warszawa 2017, s. 59-75).

Zagadnienie, które również stanowiło przedmiot moich zainteresowań naukowych – to kwestia zabezpieczenia majątkowego małżonków, którą przeanalizowałam na podstawie zawieranych między nimi dożywoci. W tym celu przygotowałam dwa artykuły naukowe. Pierwszy z nich zatytułowany – *Umowy dożywocia jako forma zabezpieczenia materialnego szlachcianki w dawnej Polsce*, wydany został w czasopiśmie „Krakowskie Studia Małopolskie” (2013, nr 18, s. 182-200). W nadmienionej publikacji wykazałam, że pozycja majątkowa kobiety w małżeństwie była mocna i usatkwana, na co wpływ miały akty prawne spisane w trakcie zawierania związku. Nadmieniłam ponadto, że dożywocie stanowić mogło czasem zarzewie konfliktów pomiędzy wdową-matką, a jej synami, stąd by uniknąć takiej sytuacji owdowiała kobieta niekiedy świadomie rezygnowała z nadmienionych zapisów, decydując się tym samym na uszczuplenie własnej fortuny. Drugi artykuł traktujący o problemie zabezpieczenia majątkowego małżonków, nosi tytuł – *Umowa dożywocia jako przykład regulacji majątkowej małżonków w dawnej Polsce* i ukazał się w „Roczniku Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” (2014, T. 5, s. 266-283). W publikacji tej swe konkluzje oparłam na przykładzie umowy dożywotniej sporządzonej pomiędzy Hieronimem Sanguszką (zm. 1812) i Anną z Pruszyńskich (zm. 1826), wojewodzina wołyńską, dając dowód na to, że spisywane pomiędzy małżonkami ugody, stanowią znakomity materiał do analizy kondycji finansowej poszczególnych rodów. Uzupełnieniem moich rozważań stała się edycja źródłowa dożywocia i umów uzupełniających dokonanych pomiędzy nadmienionymi małżonkami.

Dopełnienie powyższych dociekań stanowią dwa artykuły recenzyjne. Pierwszy z nich dotyczy książki Wiesława Bondyry, zatytułowanej – *Własność ziemska w województwie bełskim w czasach saskich* (Lublin, 2015), który opublikowany został w „Roczniku Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” (2015, T. 6, s. 341-350). Drugi zaś stanowi refleksje po lekturze monografii Piotra Kitowskiego, zatytułowanej – *Sukcesja spadkowa w mniejszych miastach województwa pomorskiego w II połowie XVII i XVIII wieku: studium prawnohistoryczne*, wyrażone w anglojęzycznej publikacji – *The rules of inheritance in historical Poland: reflections on the dissertation*, opublikowanej w czasopiśmie „Theatrum Historiae” (2015, nr 17, s. 291-298). W artykule poświęconym monografii W. Bondyry, zaznaczyłam, że stanowi ona wynik niezwykle żmudnych i wyczerpujących badań prowadzonych na księgach sądowych i aktach podworskich, dzięki którym możliwe było wysnucie ważnych i szczególnie potrzebnych współczesnej nauce wniosków na temat – struktury własności ziemskiej, kwestii obrotu ziemią i jej dziedziczenia, jak również genealogii poszczególnych rodów, zamieszkujących teren Rusi Czerwonej w epoce nowożytnej. W książce Kitowskiego zaś wątek, który szczególnie mnie zaciekał, dotyczył kwestii zapisu dożywocia, w kontekście zabezpieczenia finansowego owdowiałego małżonka, co uznałam za walor tej publikacji.

W zakres moich zainteresowań związanych z dziejami rodziny staropolskiej i przedłużenia jej żywotności, wchodzi także problem zdrowia, dbałości (szczególnie przez kobiety) o dobrą kondycję fizyczną, jak również szukania rozwiązań na okoliczność trwających je chorób. W tym celu podjęłam się przebadania staropolskich zielników i poradników medycznych. Na podstawie ich analizy przygotowałam artykuł traktujący o schorzeniach, które w dawnej Polsce dotyczyły szczególnie kobiety. Nosi on tytuł – *Choroby kobiece w świetle staropolskich zielników i poradników medycznych*, i został opublikowany w tomie – *Lek roślinny. T. 2, Leki roślinne w terapii od czasów starożytnych po współczesne: zagadnienia teoretyczne i praktyczne* (B. Płonka-Syroka, A. Syroka, K. Sudoł (red.) Wrocław 2013, s. 133-146).

Kwestia urodzenia dziecka i związane z tym zabiegi, by je posiadać, a także stosunku do macierzyństwa kreowanego przez literaturę parenetyczną, zgodnie z którą posiadanie potomstwa uważano za główną zaletę zmarłej i czołowe posłannictwo kobiety, został natomiast przedstawiony przeze mnie w referacie zatytułowanym – *Problem płodności w oracjach pogrzebowych XVII wieku poświęconych kobietom*, wygłoszonym podczas I Międzynarodowej Konferencji Naukowej – *W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności*.

Dzieciństwo, zorganizowanej przez Instytut Historii UP w Krakowie, w dniach 17-19 października 2012 r. (wydany w tomie – *W kręgu rodzin epok dawnych. Dzieciństwo*, B. Popiołek, A. Chłosta-Sikorska, M. Gadocha (red.), Warszawa 2014, s. 125-140). Na marginesie rozważań na temat płodności kobiet i stosunku do ich cielesności, co wciąż stanowi temat mocno zaniedbany, podjęłam się napisania recenzji książki Tomasza Wiślicza, traktującej o stosunkach damsko-męskich na wsi polskiej w czasach nowożytnych (*Upodobanie: małżeństwo i związki nieformalne na wsi polskiej XVII-XVIII wieku: wyobrażenia społeczne i jednostkowe doświadczenia*), która ukazała się w czasopiśmie „Krakowskie Studia Małopolskie” (2012, nr 17, s. 304-308).

Ad. III. Patronat kobiecy

Kolejny analizowany przeze mnie wątek badawczy stanowi kobiecy patronat, mający bardzo szeroki zasięg – ekonomiczny, edukacyjny, artystyczny i kościelny. W rozważaniach tych koncentrowałam się głównie na wskazaniu wpływu staropolskich dam na budowanie zależności, więzi i układów klientalnych w społeczeństwie szlacheckim czasów saskich.

Wspomniane zainteresowania naukowe związane są z kolejnym projektem badawczym realizowanym przeze mnie w latach 2016-2020, noszącym tytuł – *Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji klientalnych w czasach saskich* (nr UMO 2015/19/B/HS3/01797), kierowanym przez prof. dr hab. Bożenę Popiołek, o którym szerzej napiszę poniżej. Podczas wykonywania nadmienionego przedsięwzięcia naukowego w dniu 18 maja 2018 r. zorganizowana została, przy moim współudziale, II konferencja naukowa poświęcona historii kultury i mentalności nowożytnej, nosząca tytuł – *W kręgu patronatu kobiecego w XVII-XVIII wieku*. Zaprezentowałam wówczas referat zatytułowany – *Patronacka aktywność wdowy Konstancji Marianny z Potockich Szczukowej, podkanclerzyny litewskiej*, zaznaczając w nim niezwykłość Szczukowej, która stanowiła przykład wzorcowej staropolskiej wdowy, która nie zdecydowała się na kolejne zamążpójście, poświęciła się wychowaniu swych dzieci, pomnażaniu rodzinnej fortuny oraz działalności kolatorskiej. Wystąpienie to zostało opublikowane w monografii – *W kręgu patronatu kobiecego w XVII-XVIII wieku* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Penkała-Jastrzębska, A. Słaby (red.), Kraków 2018, s. 221-237), a następnie przetłumaczone (*Patron's activity of the widow Konstancja Marianna Szczukowa, née Potocka, Lithuanian deputy chancelloress*) i wydane w anglojęzycznej wersji wspomnianego studium noszącej tytuł – *Studies on Female Patronage in the 17th and 18th*

Centuries (red. tychże; tłum. M. Dyl-Wąsik, P. Mierzwa, R. Rozumowski, Kraków 2019, s. 215-231).

Podczas analizy zagadnień patronackich szczególnie zaciekał mnie wątek aktywności politycznej szlacheckich dam, stąd swe uwagi na ten temat (wskazując m.in. na postać Anny Franciszki z Gnińskich Zamoyskiej, Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej, czy Konstancji ze Słuszków Denhoffowej), zawarłam w artykule – *Political activity of widows as an example of shaping cliental dependencies in the second half of the seventeenth and eighteenth centuries*, opublikowanym w zagranicznym czasopiśmie „Theatrum Historiae” (2019, nr 24, s. 41-53).

Patronat kobiecy dostrzegalny był także w działalności na rzecz Kościoła, męskich i żeńskich konwentów zakonnych, a także w bezpośrednim wspieraniu duchownych. Problem ten omówiłam w referacie zatytułowanym – *Pobożność oraz działalność kolatorska kobiet z rodu Radziwiłłów w XVII i XVIII wieku*, wygłoszonym w dniu 14 września 2019 r., podczas konferencji naukowej – *Sobiescy i Radziwiłłowie. Strażnicy maryjnego wizerunku*, zorganizowanej przez Muzeum w Nieborowie i Arkadii oraz Fundację Trzy Trąby. W swych rozważaniach dowiodłam, że aktywność kolatorska Radziwiłłowych nie wykraczała poza ogólnie obowiązującą w tym czasie normę. Artykuł (pod tym samym tytułem) ukazał się drukiem w publikacji – *Wokół Sobieskich i Radziwiłłów. Prestiż, przejawy pobożności, działalność polityczna* (J. Pietrzak (red.), Nieborów i Arkadia 2020, s. 79-85).

Działalność patronacka kobiet dostrzegalna była także w kształceniu swych dzieci, krewnych lub podopiecznych. W ten sposób postępowała m.in. nadmieniona wyżej Konstancja Marianna ze Potockich Szczukowa, która po śmierci swego męża, wzięła na siebie trud wychowania i wykształcenia swych dwóch synów. Szczegóły dotyczące przebiegu podróży edukacyjnej młodych Szczuków, ich współpracy ze swym opiekunem Kazimierzem Młockim oraz perypetie związane z tą wyprawą, omówiłam podczas konferencji naukowej zorganizowanej przez Zakład Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w dniach 11-12 maja 2017 r., noszącej tytuł – *Źródła do dziejów staropolskich podróży edukacyjnych*, prezentując referat – *Listy Kazimierza Młockiego, preceptora młodych Szczuków, jako przykład źródła do badań nad staropolskimi podróżami edukacyjnymi*. Rozważania te, ukazały się drukiem w publikacji – *Źródła do dziejów staropolskich podróży edukacyjnych* (D. Żołądź-Strzelczyk, M. E. Kowalczyk (red.), Wrocław 2017, s. 327-344). Pragnę nadmienić, że obecnie przygotowuję edycję źródłową listów Kazimierza Młockiego kierowanych do swej

dobrodziejki Konstancji Marianny z Potockich Szczukowej, którą planuję opublikować w 2021 r. Wnioski na temat podróży edukacyjnych organizowanych w dawnej Polsce, z uwzględnieniem poglądów ówczesnych pedagogów na ten temat, wygłosiłam podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej, zorganizowanej w dniach 12-13 listopada 2013 r. przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN przy współudziale Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym oraz Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, prezentując referat zatytułowany – *Pedagogiczny aspekt podróżowania w dawnej Polsce*, który następnie ukazał się drukiem w monografii – *Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX wieku* (A. Roćko (red.) Warszawa 2014, s. 31-44). Kwestie dotyczące działalności edukacyjnej zakonów żeńskich, prawnej i organizacyjnej strony funkcjonowania tych placówek oraz ich wkładu w wychowanie i nauczanie dziewcząt, skomentowałam zaś w artykule recenzyjnym zredagowanym na marginesie studium Anny Szylar, *Działalność wychowawczo-edukacyjna żeńskich zgromadzeń zakonnych w Małopolsce w okresie potrydenckim do 1815 roku* (Kraków, 2012), który opublikowany został w „Rocznikach Teologicznych” (2014, T. 61, z. 4, Historia Kościoła, s. 287-292).

Działalność patronacka kobiet w dawnej Polsce, jak podkreślono wyżej, dostrzegalna była na wielu płaszczyznach, a na czoło najbardziej aktywnych dobrodziejek wysunęło się kilka zaradnych dam tamtych czasów. W gronie tym znalazła się Barbara Urszula z Duninów Sanguszkowa. Stąd analizy jej dokonań podjęłam się w artykule recenzyjnym przygotowanym na podstawie książki Krystyny Stasiewicz, zatytułowanej *Barbara Sanguszkowa i Elżbieta Drużbacka w świetle nowych źródeł* (Olsztyn, 2011), który ukazał się w czasopiśmie „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica” (2013, z. 15, s. 248-252). W publikacji tej zgodziłam się z tezą autorki mówiącą o tym, że księżna Sanguszkowa uchodziła za szczególnie aktywną dobrodziejkę, której oddaną klientką była poetka Elżbieta Drużbacka, a pomiędzy kobietami pomimo zależności patronackich, jakie je łączyły, narodziła się prawdziwa przyjaźń.

Ad. IV. Codzienność i święto w dawnej Polsce

Problematyka codzienności i święta, to kolejny obszar moich zainteresowań naukowych, które traktuję jako element prowadzonych przeze mnie badań na mentalnością społeczeństwa szlacheckiego w dawnej Polsce. Życie codzienne cieszy się coraz większym zainteresowaniem współczesnych badaczy i stanowi bardzo rozległe zagadnienie, stąd pragnę nadmienić że w

podjętych przeze mnie rozważaniach zajmowałam się głównie kobiecą rzeczywistością czasów saskich.

W artykule zatytułowanym – *Codziennosc i swięto w kobiecej korespondencji czasów saskich*, opublikowanym w tomie – *Kobieta i mężczyzna. Jedna przestrzeń – dwa swiaty* (B. Popiołek, A. Chłosta-Sikorska, M. Gadocha (red.), Kraków 2015, s. 107-119), wskazałam najważniejsze czynniki kształtujące życie codzienne kobiet w dawnej Polsce, do których zaliczyłam pracę, troskę o bezpieczeństwo dóbr, a także borykanie się z problemami finansowymi, bezradnością oraz wykluczeniem społecznym.

Swe konstatacje na temat uroczystości i rozrywek w czasach saskich, oparte głównie o analizę rękopiśmiennych awiz, przedstawiłam podczas konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego w dniu 12-13 września 2019 r., noszącej tytuł – *Barokowe i klasycystyczne uroczystości dworskie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy*, głosząc referat – *Uroczystości i rozrywki magnaterii jako przykład recepcji wzorców dworu królewskiego w czasach saskich*, który następnie pod zmodyfikowanym tytułem – „*Była serenada śpiewana włoska przy bardzo pięknej muzyce*” – *uroczystości i rozrywki dworskie jako urzeczywistnienie pragnienia życia przyjemnego w czasach saskich*, opublikowałam w „*Wiadomościach Historycznych*” (2020, nr 2, s. 11-15). W artykule tym analizując różnorodne zabawy ludyczne (m.in. karnawał, barwne jarmarki, bale) oraz okolicznościowe uroczystości wystawiane przez władcę, czy też najważniejszych dostojników kościelnych i świeckich, dowiodłam, że organizowane przez wpływowe kręgi bankiety i przyjęcia stawały się wzorem do naśladowania, który przejmowała mniej zamożna szlachta.

Analiza dnia codziennego i święta pozwoliła mi także zagłębić się w kwestię kultury materialnej, do czego wykorzystałam pozostałości majątku poszczególnych rodów, odnotowane w inwentarzach i spisach ruchomości. Posługując się tym źródłem podjęłam się analizy kosztowności gromadzonych w szlacheckich średniozamożnych domach, a wyniki swych rozważań zaprezentowałam na III Międzynarodowej Konferencji Naukowej – *W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności. Dom – codzienność i święto*, zorganizowanej przez Instytut Historii i Archiwistyki UP w Krakowie w dniach 12-13 października 2016 r., podczas której wygłosiłam referat zatytułowany – *Splendory domowe w staropolskich inwentarzach ruchomości*, który opublikowany został w „*Kwartalniku Historii Kultury Materialnej*” (2017, R. 65, nr 4, s. 461-470). W artykule tym dowiodłam, że wykonane z różnorodnego surowca (złota, srebra, brązu) klejnoty, kosztowna broń, szaty, czy też sprzęty (w tym domowego użytku), postrzegano w dawnej Polsce jako splendory, będące oznaką

lüksu, a stan ich zachowania i fakt ile rzeczywiście były warte, schodziły na dalszy plan. Najważniejszą wartością stanowiła bowiem ich codzienna i świąteczna przydatność, będąca nie tylko odzwierciedleniem kulturowych, społecznych i duchowych aspiracji ich właścicieli, ale także pełnionych przez nich funkcji publicznych, wyznawanych wartości oraz stosunków rodzinnych i klientalnych.

Interesującym zagadnieniem z punktu widzenia codziennego funkcjonowania staropolskiego społeczeństwa, była także kwestia wpływu pogody na organizację folwarków szlacheckich. Swoje spostrzeżenia na ten temat opisałam w artykule – *Zjawiska pogodowe w korespondencji doby staropolskiej*, opublikowanym w monografii – *Staropolski ogląd świata. Sarmacki sensualizm* (F. Wolański (red.), Toruń 2017, s. 87-99). We wspomnianej publikacji zwróciłam uwagę przede wszystkim na to, że w czasach saskich przyroda znacznie mocniej determinowała życie ludzkie, niż obecnie, a pojawiające się w niej anomalie były stałym elementem ówczesnej egzystencji i miały zasadniczy wpływ nie tylko na stan zdrowia ludzi i zwierząt, ale także na ich samopoczucie i zachowanie. Zgłębiając temat świata przyrody, a także zwracając uwagę na rolę zwierząt w życiu i funkcjonowaniu ludzi (w tym w gospodarce i rozrywce), podjęłam się zredagowania artykułu recenzyjnego przygotowanego po lekturze książki Piotra Badyń, *Obraz rodzimej przyrody dzikiej w kulturze staropolskiej. Wybrane zwierzęta łowne w dziełach ks. Krzysztofa Kluka i Jakuba K. Haura* (Toruń, 2013), który opublikowany został w czasopiśmie „Krakowskie Studia Małopolskie” (2014, nr 19, s. 343-347). W rozważaniach tych zwróciłam uwagę na fakt, że recenzowana książka w ówczesnej historiografii, była właściwie jedyną monografią, traktującą o naturze dzikiej w kontekście historycznym i antropologicznym. Podkreśliłam ponadto, że przedstawiony przez Badyń materiał daje nie tylko możliwość poznania dzikiej fauny analizowanego okresu, ale pozwala także na przyjrzenie się światu zwierząt przez pryzmat ich przydatności w ówczesnej gospodarce, kulinariach, medycynie i przemyśle, co w ogólnym rozrachunku znacznie rozszerza wiedzę na temat mentalności ludzi w dawnej Polsce.

Istotne miejsce w moich kwerendach archiwalnych i dociekaniach naukowych prócz korespondencji i aktów normatywnych, zajmują testamenty. Te bowiem ze względu na wymienione w nich legaty dokonane przez umierającą osobę, dają możliwość poznania i zrozumienia czynników i okoliczności warunkujących jej codzienność, emocje i mentalność. W tym celu podjęłam się analizy testamentów duchownych małopolskich, licząc na uzyskanie ich portretu zbiorowego, co zaprezentowałam w artykule – *"Długu żadnego po sobie nie zostawuję" – legaty duchownych małopolskich w testamentach z XVII wieku*, opublikowanym

w „Krakowskich Studiach Małopolskich” (2013, nr 18, s. 411-422), a wygłoszonym wcześniej podczas V Źródłoznawczej Konferencji zatytułowanej – *Źródła kultury materialnej w badaniach historycznych (od średniowiecza do współczesności). Charakterystyka i interpretacja*, zorganizowanej w dniach 10-12 czerwca 2013 r. przez Katedrę XIX wieku Instytutu Historii UP w Krakowie. W swych rozważaniach podkreśliłam, że do spisania aktu ostatniej woli zobowiązani byli wszyscy dorośli mieszkańcy dawnej Rzeczypospolitej bez względu na stan, płeć i pełnioną w społeczeństwie funkcję (świecką, czy też duchowną).

W podobnym celu przygotowany został kolejny artykuł dotyczący żołnierza Jana Haliskiego, który przed swą śmiercią sporządził aż dwa testamenty. Ich krytycznej analizy wraz z edycją źródłową i komentarzem merytorycznym, podjęłam się wraz z B. Popiołek, a efekt naszej pracy zaprezentowany został w artykule *"Ostatniej tej woli mojej rozporządzenia" – testamenty Jana Haliskiego (zm. po 1741), pułkownika wojsk królewskich – analiza porównawcza treści*, opublikowanym w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” (2015, R. 63, nr 4, s. 661-678). Wyjątkowość materiału wykorzystanego do niniejszych rozważań polegała na tym, że badane testamenty były aktami ostatniej woli sporządzonymi przez wojskowego, a te w odróżnieniu od pozostałych, nie musiały być spisane, a jedynie dyktowane przez żołnierzy w obecności świadków, a następnie zeznane przed hetmanem. Dwukrotnie sporządzenie testamentu przez Haliskiego, pozwoliło wysnuć wniosek, że zapewne zagrożenie życia, które skłoniło pułkownika do przygotowania pierwszego dokumentu, zostało zażegnane, a kolejne lata życia spędził on w dobrym zdrowiu i dopiero pod koniec życia podjął się spisania kolejnego aktu ostatniej woli. Możliwość analizy treści obu dokumentów, pozwoliła nam na porównanie niektórych zmian, jakie dokonały się w życiu testatora, czyli statusu rodzinnego, awansu społecznego, stanu majątkowego, jego stosunku do spadkobierców i patronów oraz podejścia do śmierci i życia wiecznego. Swe uwagi na temat przydatności edycji źródeł w badaniach naukowych, posługując się przykładem testamentów, wyraziłam natomiast w artykule recenzyjnym sporządzonym na marginesie książki Katarzyny Justyniarska-Chojak, *Wszyscy śmiertelni jesteśmy i dlatego rozrządzamy majątności swoje": wybór testamentów z ksiąg miejskich województwa sandomierskiego (XVI-XVIII wiek)* (Kielce, 2014), opublikowanym w czasopiśmie „Annales Historici Presovienses” (2015, z. 2, s. 133-139).

Pomimo iż nie prowadziłam bezpośrednich badań źródłowych na temat codziennej egzystencji biedniejszych warstw, to jednak kobiety z marginesu społecznego również znalazły się w sferze moich zainteresowań naukowych. Traktuję je bowiem jako materiał porównawczy do analizowanych przeze mnie staropolskich szlachcianek i magnatek. W tym

celu przygotowałam artykuł recenzyjny zredagowany na podstawie lektury monografii Moniki Małudzińskiej – *„Próżnowanie stało się powszechnym nałogiem”. Żebracy i włóczędzy w stanisławowskiej Warszawie* (Warszawa, 2014), który ukazał się w zagranicznym czasopiśmie „Theatrum Historiae” (2014, nr 15, s. 364–370). Uznałam w nim, że recenzowane studium ma pionierski charakter, gdyż jak dotąd nie powstała tak gruntowna i obszerna monografia traktująca o biedakach, nędzy oraz sposobach walki z ubóstwem w dawnej Polsce. W podobnym celu przeanalizowałam także problem służby domowej, kierując się publikacją Radosława Poniata, zatytułowaną – *Służba domowa w miastach na ziemiach polskich od połowy XVIII do końca XIX wieku* (Warszawa, 2014), a swe uwagi w postaci artykułu recenzyjnego, opublikowałam w czasopiśmie „Klio” (2014, vol. 31, nr 4, s. 182–183). Podczas analizy nadmienionej rozprawy zaznaczyłam, iż za jej wyjątkowością przemawia fakt, że pomimo powszechnej obecności służby w funkcjonowaniu dworu magnackiego, warsztatu mieszczańskiego, czy też gospodarstwa chłopskiego, nie powstała jak dotąd gruntowna monografia, poświęcona tylko i wyłącznie tej grupie zawodowej.

Realną pomoc wspomnianej wyżej miejskiej biedocie niósł męskie i żeńskie klasztory, pełniąc funkcję przytułków i szpitali, a i ich funkcjonowanie również znalazło się w obrębie moich zainteresowań. Z tego powodu prześledziłam los konwentu dominikanów warszawskich i przygotowałam artykuł recenzyjny zatytułowany – *Zakon w przestrzeni miejskiej i jego wpływ na mentalność ludzi w dawnej Polsce. Rozważania nad rozprawą Wiktora Szymborskiego, Bracia z ulicy Freta. Studia nad dominikanami warszawskimi w epoce nowożytnej*, który ukazał się w czasopiśmie „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (2019, T. 111, s. 458–469). W publikacji tej dowiodłam, że funkcjonujący w danej przestrzeni miejskiej konwent miał do spełnienia wiele ról (m. in. religijną, społeczną, gospodarczą, dobroczynną), przez co w znacznym stopniu wpływał na kreowanie postaw i mentalności ludzi na danym obszarze.

c) udział w projektach badawczych

Istotną część moich dokonań naukowych stanowi także edycja źródeł, którą prócz wydawanych pojedynczo testamentów i dokumentów małżeńskich nadmienionych powyżej, zajmowałam się przede wszystkim podczas realizowanego w latach 2013–2016 grantu naukowego sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki (nr UMO – 2012/07/B/HS3/01090), który nosił tytuł – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. Opracowanie edytorskie i analiza treści*,

kierowanego przez prof. dr hab. B. Popiołek, którego byłam współwykonawcą. Efektem zakończonego grantu są cztery książki, których jestem współautorką (trzy edycje źródłowe oraz jedna monografia). Zadaniem, które zostało mi wówczas przydzielone, była przede wszystkim kwerenda, edycja i oprawa merytoryczna listów związanych z działalnością ekonomiczną Sieniawskiej, listów jej córki i męża oraz jej klientów.

Jak nadmieniono wynikiem wspomnianego projektu badawczego jest seria wydawnicza spuścizny epistolograficznej związanej z kręgiem kasztelanowej krakowskiej, w której mieszczą się:

- Tom pierwszy zatytułowany – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 1, Z serca kochająca żona i uniżona sługa: listy Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej do męża Adama Mikołaja Sieniawskiego z lat 1688-1726*, (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.) Warszawa 2016, ss. 540). Podstawę wydania tej części stanowiły listy Elżbiety do męża Adama Mikołaja Sieniawskiego, hetmana wielkiego koronnego i kasztelana krakowskiego.
- Tom drugi noszący tytuł – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 2, Jaśnie Oświecona Mościa Księżno Dobrodziejko: informatorzy i urzędnicy* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.), Warszawa 2016, ss. 548). W tomie tym przedstawiona została reprezentatywna grupa najważniejszych oficjalistów, administratorów i kontrahentów – znajdujących się na usługach kasztelanowej krakowskiej.
- Tom trzeci zatytułowany – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 3, Jaśnie Oświecona Mościa Księżno Dobrodziejko: rodzina, przyjaciele i klienci (wybór)* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.), Warszawa 2016, ss. 302). Zostały w nim zaprezentowane listy osób pozostających z Sieniawską w zależnościach klientalnych. Przedstawiony w niniejszym tomie materiał źródłowy daje podstawę do analizy mechanizmu kobiecego patronatu, którego struktury formowały się we wczesnych czasach saskich.
- Tom czwarty, nadmieniona już monografia, której jestem współredaktorką, zatytułowana – *Kobiece kręgi korespondencyjne w XVII-XIX wieku* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.), Warszawa 2016, ss. 240). Publikacja ta zawiera siedemnaście

² Członkowie grantu to: prof. dr hab. Bożena Popiołek (kierownik), dr Agnieszka Słaby (współwykonawca), Urszula Kicińska (współwykonawca).

tekstów przygotowanych na podstawie prywatnego piśmiennictwa kobiecego, co pozwala wskazać na ich udział w życiu publicznym, w którym zgodnie w ówczesnym, powszechnym przekonaniem nie uczestniczyły.

Grant posiada też część popularyzatorską, o której wspomina poniżej (szerzej o tym w punkcie 6c)

W latach 2016-2020 byłam współwykonawcą kolejnego grantu naukowego sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr UMO 2015/19/B/HS3/01797, noszącego tytuł – *Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji klientalnych w czasach saskich*, kierowanego przez prof. dr hab. B. Popiołek. Moim zadaniem było przeprowadzenie kwerendy archiwalnej i opracowanie materiału źródłowego związanego przede wszystkim z działalnością publiczną, gospodarczą i kościelną najbardziej rozpoznawalnych magnackich i szlacheckich wdów okresu saskiego.

Efektom wspomnianego przedsięwzięcia naukowego są:

- monografia zatytułowana – *Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji klientalnych w czasach saskich* (B. Popiołek, Warszawa 2020, ss. 632), w której zwrócono uwagę na sposób funkcjonowania kobiecego patronatu i zależności klientalnych w czasach saskich oraz jego ekonomiczne, polityczne i społeczne podstawy.
- monografia, wykazana przeze mnie jako główne osiągnięcie naukowe – „*W tym osieroconym stanie...*”. *Pozycja wdowy w społeczeństwie szlacheckim w Rzeczypospolitej (od schyłku XVII do połowy XVIII wieku)*, (U. Kicińska, Kraków 2020, s. 680), gdzie jak już nadmieniono, opisano problem funkcjonowania wdowy w rodzinie i społeczeństwie szlacheckim oraz jej działalności gospodarczej, publicznej i kołatorskiej.
- monografia – *W kręgu patronatu kobiecego w XVII-XVIII wieku* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Penkała-Jastrzębska, A. Słaby (red.), Kraków 2018, ss. 344) oraz jej anglojęzyczna wersja – *Studies on Female Patronage in the 17th and 18th Centuries* (red. tychże; tłum. M. Dyl-Wąsik, P. Mierzwa, R. Rozumowski, Kraków 2019, ss. 316). Studium to zawiera dziewiętnaście artykułów, które traktują o złożonym problemie

³ Członkowie grantu to: prof. dr hab. Bożena Popiołek (kierownik), dr Agnieszka Słaby (współwykonawca), dr Anna Penkała-Jastrzębska (współwykonawca), Urszula Kicińska (współwykonawca).

kobiecego patronatu w czasach saskich i mogą stanowić ważne sugestie co do kierunku i rozwoju tego zjawiska, szczególnie w odniesieniu do dawnej Rzeczypospolitej.

- cykl artykułów przygotowanych przez poszczególnych członków zespołu badawczego w tym również przeze mnie, o których wspominałam wyżej.

Grant posiada też część popularyzatorską, którą opisuję w dalszych rozważaniach (szerzej o tym w punkcie 6c).

Ponadto od czerwca 2020 do grudnia 2021 r. pracuję w projekcie badawczym finansowanym ze środków Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, zatytułowanym *Studia nad standardem życia szlachty w epoce wczesnonowożytnej*, którego celem jest próba charakterystyki i określenie kondycji materialnej szlachty żyjącej w okresie od XVI do XVIII wieku, co analizowane jest w oparciu o dokumenty życia codziennego (p.w. inwentarze ruchomości, epistolografię, testamenty, umowy i transakcje handlowe).

W zakres mojej działalności naukowej wchodzi również recenzowanie artykułów naukowych. Do tej pory zrecenzowałam artykuły do czasopism – „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”; „Textus et Studia”; „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”. Znajduję się ponadto w gronie recenzentów w czasopiśmie – „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”.

Na koniec charakterystyki moich osiągnięć naukowych chciałabym dodać, że czynnie biorę także udział w konferencjach i seminariach naukowych, których od 2012 r., czyli momentu uzyskania stopnia doktora, odbyłam ponad trzydzieści. Szczegółowy ich spis, skupiając się na najważniejszych dwudziestu sześciu, zaprezentowałam w przedstawionym przeze mnie wykazie osiągnięć naukowych (załącznik nr 4, punkt 7), o części z nich natomiast pokrótce wspomniałam powyżej, czyniąc to przy okazji prezentowanych osiągnięć naukowych.

5. Informacja o wykazaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Od początku mojej pracy w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie starałam się rozwijać współpracę naukową z innymi polskimi i zagranicznymi uczelniami oraz instytucjami naukowymi i kultury. Na aktywność tę składają się głównie: wyjazdy zagraniczne na wykłady i stypendia naukowe, kwerendy archiwalne, jak również udział w konferencjach naukowych.

W okresie od 16 do 21 października 2016 r. w ramach realizacji programu *Erasmus+*, przeprowadziłam cykl wykładów dla studentów Instytutu Historii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie (Prešovská Univerzita v Prešove), noszące tytuł – *Family history in modern era; History of journeys and travelling; Sources of family history in the modern era*. W tym w czasie odbyłam również kwerendę archiwalną w Archiwum Państwowym w Preszowie (Štátny Archív v Prešove) i jego oddziałach w Bardejowie (Archív Bardejov) i Lewoczy (Spišský Archív v Levoči), co również wpisywało się w realizację wspomnianego projektu.

W 2017 r. uzyskałam stypendium Fundacji Lanckorońskich⁴, które zrealizowałam w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy w Kijowie, gromadząc materiały do tematu *Standard życia w posiadłościach szlacheckich w epoce saskiej*. Przeprowadzona wówczas kwerenda pozwoliła mi szerzej spojrzeć na to zagadnienie, a poprzez rozeznanie się w zasobach kijowskiego archiwum, przeanalizowałam ten temat dogłębnie i przygotowałam do druku kilka artykułów naukowych wskazanych już wyżej, były nimi: (1) *Splendory domowe w staropolskich inwentarzach ruchomości...*; (2) *"Funkcyi mojej dosyć czynić, jakom zwykł dotąd" – współpraca Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej z urzędnikami...*; (3) *Zjawiska pogodowe w korespondencji doby staropolskiej...*; (4) *Listy Kazimierza Młockiego, preceptora młodych Szczuków, jako przykład źródła do badań nad staropolskimi podrózkami edukacyjnymi...*; (5) *Poza normą epoki – fenomen Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej i Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej...*; (6) *Political activity of widows as an example of shaping cliental dependencies...*; (7) *„Była serenada śpiewana włoska przy bardzo pięknej muzyce” – uroczystości i rozrywki dworskie...*

W 2018 r. podczas pobytu w Mińsku i prowadzonej tam kwerendy w Narodowym Archiwum Historycznym Białorusi, otrzymałam zaproszenie na seminarium naukowe, które odbyło się w Instytucie Historii Państwowego Uniwersytetu Białorusi, podczas którego w dniu 12 września 2018 r. zaprezentowałam referat – *Noble ladies of the first half of the 18th century – a phenomenon and public activity*. Temat ten spotkał się z bardzo dużym zainteresowaniem, co znalazło odzwierciedlenie w dyskusji. Przeprowadzona natomiast wówczas kwerenda pozwoliła mi na przygotowanie dwóch artykułów naukowych: *Pobożność oraz działalność kolatorska kobiet z rodu Radziwiłłów w XVII i XVIII wiek...*; *„Tak w sieroctwie moim nie mogąc sobie dać rady” – emocje a powinności wdowy po śmierci męża w dawnej Polsce...*

⁴ Potwierdzeniem na pozyskanie wspomnianego stypendium jest link do strony Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, gdzie znajduje się lista stypendystów na rok 2017 r.
http://www.pau.krakow.pl/stypendia_FL/Stypendia_przyznane_na_rok_2017.pdf (kod dostępu 7.01.2021r.)

W 2019 r. uzyskałam stypendium ufundowane przez Bawarską Kancelarię Państwową, które odbyłam w dniach 16-30 czerwca w Polskiej Misji Historycznej, zlokalizowanej przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu. Podczas pobytu realizowałam temat badawczy – *Widow in a noble society in the modern period*, którego syntezę zaprezentowałam na seminarium naukowym w dniu 18 czerwca, głosząc referat zatytułowany – *Sources for the history of mentality in modern Poland*. W spotkaniu tym uczestniczyli niemieccy uczeni z Würzburga oraz inne osoby zainteresowane. Pozyskane wówczas konkluzje oraz zdobyte materiały z różnych oddziałów Biblioteki Uniwersyteckiej, zostały uwzględnione w mojej rozprawie habilitacyjnej.

W dniu 3 grudnia 2020 r. otrzymałam prestiżowe stypendium Rządu Francuskiego na pobyt badawczy we Francji. Planuję zrealizować je w okresie od 15 listopada do 15 grudnia 2021 r. na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu w Strasburgu, prowadząc staż badawczo-archiwalny oraz opracowując temat badawczy – *The activity of noblewomen in the public sphere in the early-modern Polish-Lithuanian Commonwealth*.

Od kilku lat, jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, stąd aktywnie biorę udział w organizowanych przez Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk konferencjach. Do tej pory były to: zorganizowana w dniach 12-13 listopada 2013 r. konferencja naukowa zatytułowana *Polski Grand Tour w XVIII wieku*, podczas której wygłosiłam referat noszący tytuł – *Pedagogiczny aspekt podróżowania w dawnej Polsce*. Kolejnymi inicjatywami przygotowanymi przez nadmienione towarzystwo wraz z IBL PAN były zaś – zorganizowana w dniach 14-15 października 2015 r. – konferencja naukowa *Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku*, gdzie zaprezentowałam temat – *Maria Zofia z Sieniawskich Czartoryska – życie w cieniu matki i męża?* oraz odbywająca się w dniach 27-28 listopada 2019 r. konferencja naukowa *Oświecone nieoświecone. Poza normą i modą*, podczas której wygłosiłam referat noszący tytuł – *Poza normą epoki – fenomen Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej i Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej na przykładzie wybranych elementów ich działalności gospodarczej*.

Od wielu lat współpracuję także z Zakładem Historii Wychowania działającym na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w ramach Wydziału Studiów Edukacyjnych, co zaowocowało udziałem w kilku seminariach naukowych, konferencjach, a także publikacją w czasopiśmie „Biuletyn Historii Wychowania”, wydawanym przez nadmieniony zakład („*Złości, która się więc pokazuje w dzieciach...*”, „BHW” (2013, nr 29, s. 73-83). Efektem tej współpracy był także udział w trwającej w dniach 11-12 maja 2017 r. konferencji naukowej, zorganizowanej przez wspomniany zakład, noszącej

tytuł *Źródła do dziejów staropolskich podróży edukacyjnych*, podczas której zaprezentowałam temat – *Listy Kazimierza Młockiego, preceptora młodych Szczuków, jako przykład źródła do badań nad staropolskimi podróżami edukacyjnymi*.

Prócz instytucji badawczych, aktywnie współpracuję także z ośrodkami kultury. Jedną z nich jest Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. W ramach tej działalności brałam udział w przygotowaniu ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez wspomnianą instytucję oraz Instytut Historii i Archiwistyki UP w Krakowie. Wydarzenie, które odbyło się w dniach 10-11 czerwca 2019 roku w Warszawie, nosiło tytuł – *Działalność Elżbiety Sieniawskiej. Polityka – gospodarka – kultura* i przygotowane zostało na okoliczność przypadającej na 2020 rok – 300. rocznicy tzw. „transakcji wilanowskiej”, czyli przejęcia pałacu przez kasztelanową krakowską. Stąd też założeniem organizatorów, była chęć przypomnienia fenomenu Sieniawskiej, jako kobiety o ogromnym talencie i niezwyklej osobowości, która odnalazła się w wielu sferach życia publicznego – politycznej, gospodarczej oraz prowadziła szeroko zakrojoną działalność patronacką. Współpraca z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie ma również na celu popularyzowanie nauki, stąd do redagowanego i często używanego przez nauczycieli i uczniów „Pasażu Wiedzy”, przygotowałam szereg materiałów popularyzatorskich (szerzej o tym w punkcie 6c).

W ramach współpracy z innym ośrodkiem kultury jakim jest Muzeum w Nieborowie i Arkadii, w dniu 14 września 2019 r. wzięłam udział w konferencji naukowej zatytułowanej *Sobiescy i Radziwiłłowie. Strażnicy maryjnego wizerunku*, która zorganizowana została przez wspomnianą instytucję we współpracy z Fundacją Trzy Trąby, prezentując temat – *Pobożność oraz działalność kolatorska kobiet z rodu Radziwiłłów w XVII i XVIII wieku*.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

a) opis osiągnięć dydaktycznych:

Mocno angażuję się także w pracę dydaktyczną na swej macierzystej uczelni. Podczas dziewięciu lat pracy na stanowisku najpierw asystenta, a później adiunkta w Instytucie Historii i Archiwistyki UP w Krakowie, prowadziłam zajęcia na wszystkich kierunkach oferowanych przez wspomnianą instytucję. Były to – Historia (specjalność nauczycielska); Antropologia historyczna, Archiwistyka i infobrokerstwo oraz Turystyka Historyczna i Dziedzictwo

Kulturowe, na okoliczność których starałam się podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez uczestnictwo w różnorodnych kursach i warsztatach, a także w latach 2015/2016 zaliczyłam studia podyplomowe z zakresu *Archiwistyki i zarządzania dokumentacją*, zorganizowane przez Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego. Chcąc uatrakcyjnić zajęcia, corocznie proponuję studentom wyjazdy naukowo-dydaktyczne (np. Archiwum Państwowe w Bielsku-Białej oraz Studio Filmów Rysunkowych SEMAFOR (2016 r.), kopalnia Guido (2017 r.), dwudniowy wyjazd do Wrocławia i Brzegu (2018 r.), dwudniowy wyjazd do Warszawy [2020 r.]) oraz tematyczne spacery po Krakowie (np. „Krakowski szlak świętych”; „Kraków kupiecki”; „Przestępczy Kraków”; „Szlak krakowskich legend”; „Szlak biograficzny Szymona z Lipnicy i Jana Kapistrana”, „Szlak Hugona Kołłątaja”, „Krakowski szlak industrialny”). Podczas moich zajęć studenci mają także okazję uczestniczyć w wielu ciekawych warsztatach naukowych i zawodowych, organizowanych głównie przez krakowskie instytucje kultury i nauki (m.in. Muzeum Narodowe, Muzeum Miasta Krakowa, Muzeum Armii Krajowej, Muzeum Archeologiczne, Muzeum Etnograficzne, Bibliotekę Naukową PAN i PAU w Krakowie, Bibliotekę Główną Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie).

Poza tym przez kilka lat będąc opiekunką praktyk studenckich z zakresu historii (specjalność nauczycielska), nawiązałam kontakt z krakowskim środowiskiem oświatowym. W maju 2016 r. zainicjowałam współpracę z Gimnazjum nr 39 im. J. Dietla w Krakowie, która stała się szkołą ćwiczeń Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Podobnie z mojej inicjatywy interesariuszem zewnętrznym Instytutu Historii i Archiwistyki została Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, z którą od wielu lat współpracuję. WBP posiada znakomite zbiory książkowe, muzyczne, audiowizualne, a także „Artetekę”, czyli nowoczesną, multimedialną przestrzeń, dostępną dla każdego czytelnika, z której z powodzeniem korzystają moi studenci oraz seminarzyści, zdobywając przede wszystkim wiedzę z zakresu promowania i rozpowszechniania dziedzictwa kulturowego i historycznego. W ramach wzajemnej współpracy odbyło się wiele cyklicznych spotkań i warsztatów, głównie z zakresu promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego, opartego na konstruowaniu gier miejskich oraz planszowych, w których udział brali studenci. W latach 2013-2014 zaś wraz ze wspomnianą instytucją i Gimnazjum nr 1 w Bochni realizowaliśmy projekt popularno-naukowy zatytułowany – *Poszukiwanie rodzinnych korzeni*, którego efektem była gra miejska rozegrana na terenie powiatu bocheńskiego.

W celu ulepszenia moich zajęć dydaktycznych oraz poszerzenia wiedzy i kompetencji moich studentów podjęłam też współpracę z „Akademią Żakowską”, która zajmuje się prowadzeniem tematycznych zajęć edukacyjnych z zakresu popularyzowania kultury i sztuki, co czyni w ramach rozwijania różnych form aktywizujących (np. terenowych zajęć poznawczych), które wchodzą w zakres turystyki kulturowej i turystyki edukacyjnej. Kooperacja ta okazała się szczególnie cenna przede wszystkim dla znajdujących się pod moją opieką studentów antropologii historycznej oraz turystyki historycznej i dziedzictwa kulturowego, którzy mieli możliwość brania udziału w konstruowaniu gier i zabaw terenowych, a także pomagali w ich przebiegu, czyniąc to na zasadzie wolontariatu. Wspomnę przy tej okazji, że gry miejskie i dydaktyczne, wycieczki edukacyjne oraz questy, stały się dla mnie ciekawym przedsięwzięciem i formą na upowszechnienie historii, w tym historii regionalnej, antropologii historycznej, dziejów własnej rodziny, czy też szeroko pojętego dziedzictwa historycznego i zagościły na dłużej w mojej pracy dydaktycznej. Przykładem na to jest kolejna z inicjatyw, którą przez dwa lata (2018 i 2019) realizowałam wraz z Gimnazjum nr 6 im. Z. Herberta w Krakowie oraz z Niepubliczną Szkoła Podstawową im. S. Lema w Bibicach oraz studentami kierunku Turystyka Historyczna i Dziedzictwo Kulturowe, znajdującymi się pod moją opieką. Był nią cykl gier miejskich, dydaktycznych oraz questów odbytych w różnych zakątkach Krakowa (np. „Śladami kadrówki”; „Szalom! – kultura żydowska na krakowskim Kazimierzu” „Śladami bohaterów getta”; „Kiedy Polski nie było wcale”; „Ojczysty panteon w parku miejskim im. dr Henryka Jordana”; „Ulice Starego Miasta w Krakowie”; „Trasa uniwersytecka”; „Architektura w Krakowie – przez style i epoki”; „Reformacja w Krakowie”), które zostały przygotowane i przeprowadzone przez studentów pod moim kierunkiem. Rozwijając się w tej dziedzinie współpracowałam też z Małopolskim Centrum Edukacji, czego wynikiem jest przygotowanie programu spaceru historycznego po Krakowie, zatytułowanego – *Nie tylko historycznie.... Spacer po Krakowie śladami legendarnych wydarzeń i pejzaży Wyspiańskiego*, w którym wykorzystane zostały elementy edukacji patriotycznej oraz krajoznawstwa. Odbiorcą przygotowanego programu są uczniowie krakowskich szkół podstawowych.

Instytucją, z którą również podjęłam współpracę jest Małopolski Instytut Kultury w Krakowie. Tworzone przez MIK projekty kulturowo-historyczne mają na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej Małopolan. Ważnym elementem działalności nadmienionej instytucji jest edukacja zarówno na temat dziedzictwa kulturowego, jak i mniejszości narodowych i etnicznych. Wspomniana współpraca miała na celu nie tylko profesjonalne przeszkolenie studentów (kierunku historycznego, antropologicznego i turystycznego), ale także

zaangażowanie ich w organizację „Małopolskich Dni Dziedzictwa Kulturowego”, które są cyklicznymi i tematycznymi spotkaniami, stanowiącymi coroczne święto zabytków Małopolski, organizowanymi o stałej porze, w dwa wiosenne weekendy.

Obecnie (lata 2019-2021) jestem zaangażowana w projekt dydaktyczny „Kompetentny nauczyciel. Mistrz i wychowawca”, którego celem jest podniesienie kompetencji studentów wybranych kierunków nauczycielskich. Istotnym założeniem tego programu jest kształcenie młodych ludzi w taki sposób, aby w przyszłości mogli sprostać potrzebom i wyzwaniom rynku pracy, społeczeństwa i gospodarki. W tym celu dla studentów przewidziano kompleksowe wsparcie, dzięki czemu mogą oni nabyć odpowiednią wiedzę i kompetencje społeczne, niezbędne do rozwoju ich kariery zawodowej. W ramach realizacji tego projektu przygotowałam trzy objazdy dydaktyczne. Pierwszy z nich odbył się w dniach 14-16 stycznia 2020 r. i obejmował zwiedzanie – Lublina, Zamościa oraz Sandomierza. Wspomniany objazd miał na celu zapoznanie studentów z najważniejszymi obiektami historycznymi, sakralnymi i architektonicznymi znajdującymi się na tym obszarze. Podczas jego trwania studenci mieli okazję poznać także kulturę zwiedzanego regionu, lokalną kuchnię oraz dostrzec jego walory przyrodnicze. Ponadto uczestniczyli oni w bardzo cennych warsztatach naukowych, zorganizowanych w „Ośrodku Brama Grodzka/Teatr NN”. Kolejne dwa objazdy zaplanowane są na wiosnę 2021 r. i obejmować będą: *Szlak Architektury Drewnianej województwa małopolskiego* oraz *Szlak skansenów województwa małopolskiego*. Objazdy te będą miały na celu zapoznanie studentów z najważniejszymi zabytkami znajdującymi się na małopolskim odcinku SAD oraz na szlaku skansenów województwa małopolskiego.

Ważną część mojej pracy dydaktycznej stanowią też prowadzone przeze mnie seminaria dyplomowe na kierunku – Turystyka Historyczna i Dziedzictwo Kulturowe, podczas których udało mi się wypromować dwanaście prac licencjackich. Obecnie zaś pod moim kierunkiem przygotowujących jest kolejnych dziewięć prac licencjackich z zakresu Historii (specjalność: Antropologia historyczna). Poza tym do tej pory zrecenzowałam piętnaście prac magisterskich oraz jestem promotorem pomocniczym powstającego właśnie doktoratu mgr Kingi Sajdak, noszącego tytuł – *Latyfundium Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej – ludzie i gospodarka*.

Ponadto współpracowałam ze Studenckim Kołem Naukowym Instytutu Historii i Archiwistyki UP w Krakowie, pełniąc przez pięć lat funkcję opiekuna sekcji *Antropologii historycznej*. Pragnę nadmienić, że równie dobrze układa się moja współpraca z doktorantami, gdyż co roku kilku z nich odbywa pod moją opieką praktyki, które stają się okazją do wymiany

poglądów naukowych oraz nabierania doświadczenia w pracy dydaktycznej. Poza tym regularnie uczestniczyłam w seminariach doktoranckich organizowanych w Katedrze Historii Nowożytnej, które dały mi możliwość rozszerzenia swych zainteresowań naukowych.

Pragnę też dodać, że mój macierzysty Instytut Historii i Archiwistyki UP w Krakowie, współpracuje z Uniwersytetem Karola w Pradze (Univerzita Karlova v Praze) oraz Uniwersytetem Preszowskim w Preszowie (Prešovská Univerzita v Prešove), w którą jestem włączona poprzez udział w konferencjach naukowych, przyjmowanie gości zagranicznych w ramach programu *Erasmus+*, a także opiekunstwo nad czeskimi studentami, którzy uczestniczyli w prowadzonych przeze mnie zajęciach.

Moje zaangażowanie w pracy nauczyciela akademickiego zostało docenione przez studentów, czego wyrazem było przyznanie mi w 2018 r. przez dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie nagrody „Mistrz Edukacji”, otrzymywanej za wybitne osiągnięcia dydaktyczne.

b) opis osiągnięć organizacyjnych

Od wielu lat w swych badaniach naukowych zwracam uwagę na potrzebę ochrony i promocji szeroko pojętego dziedzictwa historycznego i kulturowego. Stąd w 2013 r. zaangażowałam się w organizację konferencji naukowej zatytułowanej *Historia-Pamięć-Tożsamość w edukacji humanistycznej. T.1: Historia i edukacja* (IH UP, 5-6 grudnia 2013 r.), z której wnioski zawarte zostały w monografii – *Historia-Pamięć-Tożsamość w edukacji humanistycznej. T.1: Historia i edukacja* (B. Popiołek, A. Chłosta-Sikorska, U. Kicińska (red.), Kraków 2013, ss. 275). Nadmieniona konferencja ze względu na swe zainteresowanie i podejmowane tematy dotyczące między innymi działalności archiwum „jako strażnika pamięci”, czy też szeroko pojętej ochrony pamięci miejsca i pamięci człowieka oraz literatury, kultury i sztuki, stała się cykliczna i doczekała się kolejnych odsłon. W listopadzie 2019 r. miała miejsce szósta jej edycja, zorganizowana przy moim współudziale. Podczas nadmienionego spotkania podjęto rozmowy i zaprezentowano pomysły dotyczące współczesnych form ochrony i promocji dziedzictwa historycznego i kulturowego, a wyniki dyskusji i płynące z nich konstatacje zostały opublikowane w studium – *Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego jako forma zachowania pamięci o przeszłości* (B. Popiołek, U. Kicińska, A. Słaby (red.), Kraków 2020, ss. 369).

W czerwcu 2013 r. zaangażowałam się w organizację konferencji metodycznej noszącej tytuł – *Przodków naszych dzieje. Ojczysty panteon i ojczyste spory*, która skierowana była do nauczycieli historii i języka polskiego. Ponadto na potrzeby niniejszej konferencji opracowałam materiały edukacyjne dotyczące bloku nauczania związanego z bohaterami narodowymi żyjącymi w epoce nowożytnej. Zredagowany przeze mnie dział nosi tytuł – *Ojczysty panteon i ojczyste spory: epoka nowożytna*, i wydany został w publikacji – *Przodków naszych dzieje: ojczysty panteon i ojczyste spory: propozycje dydaktyczne dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych* (B. Popiołek (red.), Kraków 2013, s. 59-88).

W dniach 14-15 października 2013 r. Instytut Historii oraz Katedra Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie przy współudziale Instytutu Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN we współpracy z Towarzystwem Historii Edukacji, zorganizował konferencję naukową – *KEN – ludzie i dzieło w dialogu pokoleń*, mającą na celu uczczenie 240. rocznicy powołania Komisji Edukacji Narodowej. W jej przygotowanie również byłam zaangażowana, pełniąc funkcję sekretarza konferencji. W wydarzeniu tym, mającym charakter międzynarodowy i interdyscyplinarny, uczestniczyli przedstawiciele wielu środowisk naukowych z kraju oraz za granicą, w tym głównie z Litwy i Czech.

W roku 2015 i 2018, ze względu na realizację grantów naukowych, wskazanych już powyżej, zaangażowałam się w organizację dwóch konferencji naukowych, poświęconych historii kultury i mentalności nowożytnej, które odbyły się w Instytucie Historii i Archiwistyki UP. Były to wspomniane już konferencje – „Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej” (IX 2015 r.) oraz „W kręgu kobiecego patronatu (XVI-XVIII wiek)” (V 2018 r.).

Ponadto czterokrotnie byłam współorganizatorką z ramienia Instytutu Historii i Archiwistyki UP w Krakowie – „Małopolskiej Nocy Naukowców” (2015, 2016, 2017, 2018 r.), każdorazowo przygotowując wpisujące się w tematykę wydarzenia warsztaty dla uczniów, a także dwukrotnie „Festiwalu Nauki” w Krakowie (2013, 2014 r.), organizując dla przybyłej młodzieży szkolnej gry miejskie.

Poza tym aktywnie działałam w strukturach mojej macierzystej uczelni, będąc członkiem – Rady Bibliotecznej (2013-2016); Rady Instytutu Historii i Archiwistyki (dwie kadencje – 2012-2020); Kierunkowej i Wydziałowej Komisji do Spraw Jakości Kształcenia dla kierunków

– Antropologia historyczna oraz Turystyka Historyczna i Dziedzictwo Kulturowe (w trakcie – do 2022 r.). W latach 2019-2020 pełniłam także funkcję koordynatora kierunku Turystyka Historyczna i Dziedzictwo Kulturowe oraz przewodniczącej Kierunkowej Rady Programowej dla wyżej wspomnianego kierunku. Od 2017 r. do moich obowiązków należy także promocja Instytutu Historii i Archiwistyki, która prowadzona jest z sukcesem. Obecnie odpowiedzialna jestem również za współpracę z absolwentami Instytutu Historii i Archiwistyki UP w Krakowie.

c) opis osiągnięć popularyzatorskich

Prócz działalności naukowej, staram się także popularyzować posiadaną wiedzę i zdobyte doświadczenie. Inaugurując wspomnianą powyżej cykliczną konferencję *Historia – Pamięć – Tożsamość w edukacji humanistycznej*, opisałam w sprawozdaniu przygotowanym do akademickiego czasopisma „Konspekt” (*Historia – Pamięć – Tożsamość w edukacji humanistycznej*, Kraków, 5-6 grudnia 2012 r. Konspekt, 2013, nr 1 (46), s. 202-206). Podobnie moje uwagi na temat wciąż rozwijającej się w badaniach polskich dziedziny, jaką jest antropologia historyczna, starałam się przybliżyć, głównie studentom, w popularyzatorskim artykule – *Między historią a antropologią historyczną* („Konspekt, 2013, nr 1 (46), s. 22-25). W ramach współpracy Instytutu Historii UP z Instytutem Łukaszewicza, przygotowałam dwa pakiety materiałów edukacyjnych na temat tragicznych losów więźniów obozów koncentracyjnych. Noszą one tytuł – *Tragizm obozowej codzienności: materiały edukacyjne do Audycji 1* oraz *Przezwyciężanie traumy obozowej: materiały edukacyjne do Audycji 2*, które zostały wydane w publikacji – *Dwie historie: opowieści byłych więźniów obozów koncentracyjnych* (A. Wójcik, M. Zdziarski, Ł. Mackiewicz (red.), Kraków 2013, s. 34-35; s. 36-37).

Wykorzystanie popularnych gier komputerowych i potraktowanie ich jako alternatywy dla tradycyjnego nauczania historii w szkole, zaproponowałam zaś w referacie zatytułowanym – *Gry edukacyjne jako forma aktywizowania uczniów w nauczaniu historii*, który wygłoszony został podczas interdyscyplinarnej konferencji naukowej, zorganizowanej w dniach 17-18 października 2012 r., przez Zakład Archiwistyki, Zakład Edukacji Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”. Tekst ten został następnie opublikowany w tomie – *Multimedia a źródła historyczne w nauczaniu i badaniach* (M. Ausz, M. Szabaciuk (red.) Lublin 2015, s. 143-154).

Realizowane przeze mnie granty naukowe także posiadają część popularyzatorską. Podczas realizacji pierwszego z nich (*Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej...*) wraz z pozostałymi członkami zespołu, przygotowałam biogramy najważniejszych kobiet związanych z postacią Elżbiety Sieniawskiej, które były z nią spokrewnione, prowadziły z nią rozliczne interesy, bądź też znajdowały się z nią w zależnościach klientalnych. Podczas ich redagowania zwracałam przede wszystkim uwagę na osoby wymieniane w edytowanych przez nas zbiorach listów, pomijając raczej te, które posiadają swe biogramy w *Polskim słowniku biograficznym*. Zależało mi przede wszystkim na stworzeniu biogramów tych postaci, które dotąd nigdy nie były prezentowane i wprowadzenie ich do obiegu naukowego. Wspomniane biogramy znajdują się w repozytorium cyfrowym Biblioteki Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Pedagogicznego. W odniesieniu zaś do drugiego przedsięwzięcia naukowego (*Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego...*) wersją popularyzatorską jest dziewięć grafów ukazujących najważniejsze patronki i dobrodziejki opisanego czasu, ze wskazaniem ich koligacji rodzinnych, a także obszarów ich największej aktywności (np. gospodarczej, społecznej, kulturowej, religijnej). Mojego autorstwa są biogramy:

Konstancji Marianny z Potockich Szczukowej (zm. 1733) (<https://ihia.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/8/2020/06/Konstancja-Marianna-z-Potockich-Szczukowa.pdf>, dostęp: 7.01. 2021 r.)

Anny Franciszki z Gnińskich Zamoyskiej (zm. 1704) (<https://ihia.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/8/2020/06/Zamoyska-Anna-Franciszka-z-Gnińskich.pdf>, dostęp: 7.01. 2021 r.)

Teresy z Potockich Zamoyskiej 1v. Gnińskiej (zm. 1713) (<https://ihia.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/8/2020/06/Zamoyska-Teresa-z-Potockich-primo-voto-Gnińska-graf.pdf>, dostęp: 7.01. 2021r.).

Ponadto pozostając we współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, którą odnotowałam wyżej, przygotowałam dziewięć tekstów, w których spopularyzowałam moje dotychczasowe badania naukowe. Zostały one opublikowane na wortalu Muzeum i są one pomocne zarówno dla nauczycieli, uczniów, jak i studentów. Są to:

Aktywność gospodarcza szlacheckich wdów w nowożytnej Polsce – wybrane elementy (https://www.wilanowpalac.pl/aktywnosc_gospodarcza_szlacheckich_wdow_w_nowozytnej_polsce_wybrane_elementy.html, dostęp: 7.01. 2021r.)

Aktywność polityczna szlachcianek i zależności klientalne w dawnej Polsce
(https://www.wilanow-palac.pl/aktywnosc_polityczna_szlachcianek_i_zalezności_klientalne_w_dawnej_polsce.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Kobiece przypadłości i medycyna ludowa w dawnej Polsce https://www.wilanow-palac.pl/kobiece_przypadlosci_i_medycyna_ludowa_w_dawnej_polsce.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Kolatorska działalność szlacheckich wdów w dawnej Rzeczypospolitej – zarys problemu
(https://www.wilanowpalac.pl/kolatorska_dzialalnosc_szlacheckich_wdow_w_dawnej_rzeczypospolitej_zarys_problemu.html dostęp: 7.01. 2021r.)

„Mamy wdówkę niemłodą...” – postrzeganie wdowy w społeczeństwie czasów nowożytnych na podstawie wybranych przykładów historiografii polskiej i zachodniej
(https://www.wilanow-palac.pl/mamy_wdowke_niemloda_postrzeganie_wdowy_w_spoleczenstwie_czasow_nowozytnych_na_podstawie_wybranych_przykladow_historiografii_polskiej_i_zachodniej.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Organizacja pracy w szlacheckim folwarku na przełomie XVII i XVIII wieku
https://www.wilanow-palac.pl/organizacja_pracy_w_szlacheckim_folwarku_na_przelomie_xvii_i_xviii_wieku.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Pozycja prawna i majątkowa szlacheckich wdów w nowożytnej Rzeczypospolitej
(https://www.wilanowpalac.pl/pozycja_prawna_i_majatkowa_szlacheckich_wdow_w_nowozytnej_rzeczypospolitej.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Rola i znaczenie matki w procesie wychowania młodych szlachcianek w świetle barokowej literatury parenetycznej (https://www.wilanow-palac.pl/rola_i_znaczenie_matki_w_procesie_wychowania_mlodych_szlachcianek_w_swietle_barokowej_literatury_parenetycznej.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Śmierć męża a powinności owdowiałej żony w okresie późnego baroku (https://www.wilanow-palac.pl/smierc_meza_a_powinnosci_owdowialej_zony_w_okresie_poznego_baroku.html dostęp: 7.01. 2021r.)

Poza tym w ramach akcji „Wolontariat uczonych”, który zainicjowany został w okresie pandemii covid19, i służyć miał wspieraniu wspomnianej instytucji kultury, przygotowałam film popularyzatorski, zatytułowany – *Pobożność kobiet w epoce baroku* (<https://www.facebook.com/wilanow/videos/666432270572333>, dostęp: 7.01. 2021r. oraz kanał Youtube <https://www.youtube.com/watch?v=-oYo1EMhRxo&list=PLQ42Uv5qeRb4F-SGVHog4fXJz3Zi2BxsL&index=14>, dostęp: 7.01. 2021r.)

Współpracowałam także z Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Olkuszu, przygotowując cykl wykładów wraz z warsztatami dla młodzieży z lokalnych szkół podstawowych i średnich. Moim zdaniem do najistotniejszych z nich należał pierwszy, przedstawiony w listopadzie 2012 r. dla uczniów szkół podstawowych, który odbył się na okoliczność 400. rocznicy śmierci wielkiego polskiego kaznodziei Piotra Skargi i związany był z obchodzonym w latach 2011-2012 rokiem „Księdza Piotra Skargi”. Podczas jego wygłaszania zwróciłam szczególną uwagę na kulturę sarmatyzmu oraz dziedzictwo słowa mówionego w dawnej Polsce. W 2014 roku przygotowałam natomiast, tym razem dla młodzieży maturalnej, wykład wraz z warsztatami dotyczący wykorzystania różnorodnych źródeł do badań nad rodziną staropolską, zwracając w nim szczególną uwagę na źródła prawne i osobiste.

Poza tym współpracowałam z Lokalną Grupą Działania „Blisko Krakowa”, która stanowi stowarzyszenie działające na rzecz rozwoju (w tym również historycznego i kulturowego) obszarów wiejskich podkrakowskich gmin, co odbywa się głównie poprzez pozyskiwanie środków europejskich, wykorzystywanych do celów edukacyjnych. W ramach wspólnych działań w 2013 roku zasiadałam w jury konkursu zorganizowanego przez LGD, noszącego tytuł *Wędrówki do świata sprzed lat, czyli młodzi spisują wspomnienia starszych pokoleń*. W tym samym roku byłam także oceniającą w konkursie tematycznym – *Bronią czy piórem? Postawy Polaków wobec zaborców w okresie Powstania Styczniowego*, zorganizowanym przez Małopolskie Kuratorium Oświaty dla uczniów krakowskich gimnazjów.

W latach 2011-2013 r. byłam członkiem Rady Muzeum Ziemi Limanowskiej, mając realny wpływ na strategię jego rozwoju ze szczególnym naciskiem na promowanie historii regionalnej i szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W celu pogłębiania swej wiedzy i udoskonalania kompetencji zawodowych w okresie od 2007 do 2016 r. ukończyłam trzy kierunki studiów podyplomowych. Są to:

2015/2016 r. – Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją, Instytut Historyczny, Uniwersytet Warszawski

2011-2012 r. – *Organizacja i zarządzanie oświatą*, Wydział Pedagogiczny, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

2007-2008 r. – *Sytuacja Romów w Polsce – historia, prawo, kultura, stereotypy etniczne*, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Pragnę dodać, że jestem członkiem kilku ważnych z punktu widzenia działalności badawczej, dydaktycznej i popularyzatorskiej towarzystw. Są to: Polskie Towarzystwo Historyczne, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa oraz wspomniane już wyżej Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym, które ma charakter interdyscyplinarny i skupia historyków literatury, teatru, sztuki, filozofii oraz historyków dziejów społecznych. W ramach współpracy z Polskim Towarzystwem Historycznym przeprowadziłam kilka wykładów i warsztatów dla nauczycieli i uczniów z krakowskich szkół podstawowych i średnich. Dla nauczycieli przygotowany został wykład wraz z warsztatem badawczym – „*Służyłeś ojczyźnie w boju i pokoju*” – wizerunek żołnierza w epoce nowożytnej, który odbył się w dniu 26 marca 2015 r. (wątek – „Wojna i wojskowość”). Z młodzieżą szkolną spotkałam się zaś w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa (teraz Muzeum Krakowa), przybliżając im zagadnienia dotyczące – świąt i procesji religijnych w dawnym Krakowie (*Dawne procesje religijne w nowożytnym Krakowie*, 20 grudnia 2015 r.) oraz uroczystości rodzinnych w dawnej Polsce (*Uroczystości w domach mieszczańskich i magnackich*, 6 marca 2016 r.).

Pozyskane nagrody i wyróżnienia:

2006/2007 r. – stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia w nauce

2014 r. – nagroda przyznana przez dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie za wybitne osiągnięcia publikacyjne

2018 r. – Mistrz Edukacji – nagroda przyznana przez dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie za wybitne osiągnięcia dydaktyczne

.....*Anna Kisicka*.....

(podpis wnioskodawcy)

Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

Informacje zawarte w poszczególnych punktach tego dokumentu powinny uwzględniać podział na okres przed uzyskaniem stopnia doktora oraz pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego.

I. INFORMACJA O OSIĄGNIĘCIACH NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1. PKT 2 USTAWY

1. Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy;

- Urszula Kicińska, „*W tym osieroconym stanie...*”. *Pozycja wdowy w społeczeństwie szlacheckim w Rzeczypospolitej (od schyłku XVII do połowy XVIII wieku)*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2020, ss. 680.
Recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Marian Chachaj; dr hab. Filip Wolański, prof. UW

II. INFORMACJA O AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.1 – oznaczone **boldem).**

- Urszula Kicińska, „*W tym osieroconym stanie...*”. *Pozycja wdowy w społeczeństwie szlacheckim w Rzeczypospolitej (od schyłku XVII do połowy XVIII wieku)*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2020 (ss. 680).
- **Urszula Kicińska, *Wzorzec szlachcianki w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2013 (ss. 404).**

2. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych.

Publikacje przed osiągnięciem stopnia doktora:

- Urszula Kicińska¹, „*Praeparatio Evangelica*” – próby asymilacji społeczności rromskiej poprzez duszpasterstwo i oświatę, [w:] *O Romach w Polsce i Europie. Tożsamość, historia, kultura, edukacja*, red. Piotr Borek, Kraków 2009, s. 345-368.

Publikacje po osiągnięciu stopnia doktora:

- Urszula Kicińska, „*Funkcyi mojej dosyć czynić, jakom zwykł dotąd*” – współpraca Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej z urzędnikami jako przejaw działalności gospodarczej kasztelanowej krakowskiej, [w:] *Działalność Elżbiety Sieniawskiej: polityka – gospodarka – kultura*, red. Bożena Popiołek, Warszawa 2020, s. 279-304.
- Urszula Kicińska, *Pobożność oraz działalność kolatorska kobiet z rodu Radziwiłłów w XVII i XVIII wieku*, [w:] *Wokół Sobieskich i Radziwiłłów. Prestiż, przejawy pobożności, działalność polityczna*, red. Jarosław Pietrzak, Nieborów i Arkadia 2020, s. 79-85.
- Urszula Kicińska, *Patron's activity of the widow Konstancja Marianna Szczukowa, née Potocka, Lithuanian deputy chancelloress*, [in:] *Studies on Female Patronage in the 17th and 18th Centuries*, edited by Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Anna Penkała-Jastrzębska, Agnieszka Słaby; translation Mariola Dyl-Wąsik, Paulina Mierzwa, Radosław Rozumowski, Kraków 2019, s. 215-231.
- Urszula Kicińska, *Patronacka aktywność wdowy Konstancji Marianny z Potockich Szczukowej podkanclerzyny litewskiej*, [w:] *W kręgu patronatu kobiecego w XVII-XVIII wieku*, red. Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Anna Penkała-Jastrzębska, Agnieszka Słaby, Kraków 2018, s. 221-237.
- Urszula Kicińska, „*Dzieł jego i odwag rycerskich [...] długo by wyliczać*” – wizerunek żołnierza w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku, [w:] *Ethos rycerski w kulturze. Tom 2, Ethos sarmacki i jego tradycje: tradycje i kontynuacje*, red. Teresa Banaś-Korniak, Beata Stuchlik-Surowiak przy udziale Magdaleny Komendy, Katowice 2017, s. 131-155.
- Urszula Kicińska, *Listy Kazimierza Młockiego, preceptora młodych Szczuków, jako przykład źródła do badań nad staropolskimi podrózkami edukacyjnymi*, [w:] *Źródła do dziejów staropolskich podróży edukacyjnych*, red. Dorota Żołądź-Strzelczyk, Małgorzata E. Kowalczyk, Wrocław 2017, s. 327-344.

¹Publikacje wydane do 2010 r. widnieją pod moim rodzowym nazwiskiem – Urszula Sułkowska.

- Urszula Kicińska, *Modest and quiet – the image of women in paranetic sources*, [in:] *Historische und kulturwissenschaftliche Untersuchungen zum Schweigen: Phänomene des schweigens unter historischer Perspektive*, herausgegeben von Aleksandra Bednarowska, Magdalena Filar, Beata Kołodziejczyk-Mróz, Piotr Majcher, Berlin 2017, s. 61-75.
- Urszula Kicińska, *Zjawiska pogodowe w korespondencji doby staropolskiej*, [w:] *Sarmacki sensualizm*, red. Filip Wolański, Toruń 2017, s. 87-99.
- Urszula Kicińska, *Zofia Maria z Sieniawskich Czartoryska – życie w cieniu matki i męża*, [w:] *Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku*, red. Agata Roćko, Magdalena Górka, Warszawa 2017, s. s. 59-75.
- Urszula Kicińska, *Korespondencja jako źródło do badań aktywności gospodarczej kobiet w epoce saskiej*, [w:] *Kobiece kręgi korespondencyjne w XVII-XIX wieku*, red. Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Warszawa 2016, s. 45-56.
- Urszula Kicińska, *Relacje patron-sługa w świetle korespondencji ekonomicznej Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej*, [w:] *Tożsamość kobiet w Polsce: interpretacje. Tom 1, Od czasów najdawniejszych do XIX wieku*, red. Iwona Maciejewska Olsztyn 2016, s. 61-74.
- Urszula Kicińska, *Codziennie obowiązki zarządcy majątku – na przykładzie korespondencji Piotra Morzyckiego do Elżbiety z Lubomirskich*, [w:] *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej. T. 6, Stulecia XVI-XIX. Nowa perspektywa historyczna i językowa*, red. Piotr Borek, Marceli Olma, Kraków 2015, s. 293-305.
- Urszula Kicińska, *Codziennność i święto w kobiecej korespondencji czasów saskich* [w:] *Kobieta i mężczyzna. Jedna przestrzeń – dwa światy*, red. Bożena Popiołek, Agnieszka Chłosta-Sikorska, Marcin Gadocha, Kraków 2015, s. 107-119.
- Urszula Kicińska, *Gry edukacyjne jako forma aktywizowania uczniów w nauczaniu historii*, [w:] *Multimedia a źródła historyczne w nauczaniu i badaniach*, red. Mariusz Ausz, Małgorzata Szabaciuk, Lublin 2015, s. 143-154.
- Urszula Kicińska, *Oracja pogrzebowa jako upamiętnienie zmarłego*, [w:] *Nie wszystkim umrę. Pamięć o zmarłych w kulturze staropolskiej. Studia*, red. Aleksander Jankowski, Andrzej Klonder, Bydgoszcz 2015, s. 189-199.
- Urszula Kicińska, *Pedagogiczny aspekt podróży w dawnej Polsce*, [w:] *Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX wieku*, red. Agata Roćko, Warszawa 2014, s. 31-44.

- Urszula Kicińska, *Problem płodności w oracjach pogrzebowych XVII wieku poświęconych kobietom*, [w:] *W kręgu rodziny epok dawnych. Dzieciństwo*, red. Bożena Popiołek, Agnieszka Chłosta-Sikorska, Marcin Gadocha, Warszawa 2014, s. 125-140.
- Urszula Kicińska, *Choroby kobiece w świetle staropolskich zielników i poradników medycznych*, [w:] *Lek roślinny. T. 2, Leki roślinne w terapii od czasów starożytnych po współczesne. Zagadnienia teoretyczne i praktyczne*, red. Bożena Płonka-Syroka, Andrzej Syroka, Katarzyna Sudoł, Wrocław 2013, s. 133-146.

3. Informacja o członkostwie w redakcjach naukowych monografii

- *Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego jako forma zachowania pamięci o przeszłości*, red. Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Kraków 2020 (ss. 369).
- *Studies on Female Patronage in the 17th and 18th Centuries*, edited by Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Anna Penkała-Jastrzębska, Agnieszka Słaby; translation Mariola Dyl-Wąsik, Paulina Mierzwa, Radosław Rozumowski, Kraków 2019 (ss. 316).
- *W kręgu patronatu kobiecego w XVII-XVIII wieku*, red. Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Anna Penkała-Jastrzębska, Agnieszka Słaby, Kraków 2018 (ss. 343).
- *Kobiece kręgi korespondencyjne w XVII-XIX wieku*, red. Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Warszawa 2016 (ss. 240).
- *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 1, Z serca kochająca żona i unижona sługa: listy Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej do męża Adama Mikołaja Sieniawskiego z lat 1688-1726*, opracowanie i wydanie Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Warszawa 2016 (ss. 540).
- *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 2, Jaśnie Oświecona Mościa Księżno Dobrodziejko: informatorzy i urzędnicy*, opracowanie i wydanie Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Warszawa 2016 (ss. 548).
- *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. T. 3, Jaśnie Oświecona Mościa Księżno Dobrodziejko: rodzina, przyjaciele i klienci (wybór)*, opracowanie i wybór Bożena Popiołek, Urszula Kicińska, Agnieszka Słaby, Warszawa 2016 (ss. 302).
- *Historia – Pamięć – Tożsamość w edukacji humanistycznej. T. 1, Historia i edukacja*, red. Bożena Popiołek, Agnieszka Chłosta-Sikorska, Urszula Kicińska, Kraków 2013 (ss. 275).

4. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.2).

Publikacje przed osiągnięciem stopnia doktora:

- Urszula Kicińska, „*Ma być każda Matrona ozdobą Małżonka swego i domu jego*” – wzorzec żony w drukowanych mowach pogrzebowych XVII wieku, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”, R. LVII:2012, s. 97-126.
- Urszula Kicińska, Smith J.M. H., *Europa po Rzymie. Historia kulturowa lat 500-1000. Nowe Ujęcie*, tł. A. Czwojdrak, WUJ, Kraków 2008, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”. Studia Historia IX, Kraków 2010, s. 109-116 (recenzja).
- Urszula Kicińska, Burke P., *Kultura ludowa we wczesnonowożytnej Europie*, tł. R. Pucek, M. Szczubiałka, WUW, Warszawa 2009, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”. Studia Historia IX, Kraków 2010, s. 117-128 (recenzja).

Publikacje opublikowane po osiągnięciu stopnia doktora:

- Urszula Kicińska, *Political activity of widows as an example of shaping cliental dependencies in the second half of the seventeenth and eighteenth centuries*, „Theatrum Historiae”, 2019, nr 24, s. 41-53.
- Urszula Kicińska, *Zakon w przestrzeni miejskiej i jego wpływ na mentalność ludzi w dawnej Polsce. Rozważania nad rozprawą Wiktora Szymborskiego, Bracia z ulicy Freta. Studia nad dominikanami warszawskimi w epoce nowożytnej*, (W. Szymborski, Kraków 2018) „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2019, T. 111, s. 458-469 (artykuł recenzyjny).
- Urszula Kicińska, Bożena Popiołek, *Panie Zamoyskie: Anna Franciszka z Gnińskich, Teresa z Potockich i Urszula z Kalińskich – okruchy biografii w świetle korespondencji i aktów ostatniej woli*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 2017, T. 65, nr 1, s. 19-38.
- Urszula Kicińska, *Splendory domowe w staropolskich inwentarzach ruchomości*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 2017, R. 65, nr 4, s. 461-470.
- Urszula Kicińska, Bożena Popiołek, *Marianna z Zaborowa Duninowa (zm. 1703), kasztelanowa lubaczowska*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, 2015, T. 35, nr 4, s. 165-186.
- Urszula Kicińska, *Modelowanie obrazu kobiety w systemie kulturowym czesko-polskiego pogranicza na Śląsku (Renáta Zechová, Ostrava 2014)*, [Shaping of the image of woman

in the cultural system of Czech-Polish borderlands in Silesia] „Theatrum Historiae”, 2015, T. 16, s. 267-274 (recenzja).

- Urszula Kicińska, Bożena Popiołek, "Ostatniej tej woli mojej rozporządzenia" – testamenty Jana Haliskiego (zm. po 1741), pułkownika wojsk królewskich – analiza porównawcza treści, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 2015, R. 63, nr 4, s. 661-678.
- Urszula Kicińska, *The rules of inheritance in historical Poland: reflections on the dissertation*, „Theatrum Historiae”, 2015, nr 17, s. 291-298 (artykuł recenzyjny).
- Urszula Kicińska, *Własność ziemska w województwie bełskim w czasach saskich*, (Wiesław Bondyra, Lublin 2015), „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, 2015, T. 6, s. 341-350 (recenzja).
- Urszula Kicińska, "Wszyscy śmiertelni jesteśmy i dlatego rozrządzamy majątności swoje". Wybór testamentów z ksiąg miejskich województwa sandomierskiego (XVI-XVIII wiek) (oprac. Katarzyna Justyniarska-Chojak, Kielce 2014), „Annales Historici Presovienses”, 2015, z. 2, s. 133-139 (recenzja).
- Urszula Kicińska, *Ceremonia pogrzebowa w drukach żałobnych XVII i XVIII wieku. Wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 2014, R. 62, nr 3, s. 421-430.
- Urszula Kicińska, *Działalność wychowawczo-edukacyjna żeńskich zgromadzeń zakonnych w Małopolsce w okresie potrydenckim do 1815 roku* (Anna Szylar, Kraków 2012), „Roczniki Teologiczne”, 2014, T. 61, z. 4, Historia Kościoła, s. 287-292 (recenzja).
- Urszula Kicińska, *Obraz rodzimej przyrody dzikiej w kulturze staropolskiej. Wybrane zwierzęta łowne w dziełach ks. Krzysztofa Kluka i Jakuba K. Haura* (Piotr Badyňa, Toruń 2013), „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2014, nr 19, s. 341-350 (recenzja).
- Urszula Kicińska, *Służba domowa w miastach na ziemiach polskich od połowy XVIII do końca XIX wieku* (Radostaw Poniat, Warszawa 2014), „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, 2014, Vol. 31, nr 4, s. 182-193 (artykuł recenzyjny).
- Urszula Kicińska, *Umowa dożywocia jako przykład regulacji majątkowej małżonków w dawnej Polsce*, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, 2014, T. 5, s. 266-283.
- Urszula Kicińska, *Żebracy i włóczędzy w stanisławowskiej Warszawie* (Monika Maludzińska, Warszawa 2014), „Theatrum Historiae”, 2014, nr 15, s. 364-370 (recenzja).

- Urszula Kicińska, *Barbara Sanguszkowa i Elżbieta Drużbacka w świetle nowych źródeł* (Krystyna Stasiewicz, Olsztyn 2011), „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica”, 2013, z. 15, s. 248-252 (recenzja).
 - Urszula Kicińska, *"Długu żadnego po sobie nie zostawuję" – legaty duchownych małopolskich w testamentach z XVII wieku*, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2013, nr 18, s. 411-422.
 - Urszula Kicińska, *Kaznodziejstwo bernardyńskie w staropolskim systemie komunikacji społecznej schyłku epoki saskiej. Studium kształtowania wyobrażeń i postaw* (Filip Wolański, Toruń 2012), „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2013, T. 100, s. 441-446 (recenzja).
 - Urszula Kicińska, *Rola wdowy w rodzinie i społeczeństwie staropolskim na podstawie polskich drukowanych oracji pogrzebowych XVII wieku*, „Sensus Historiae”, 2013, Vol. 13, nr 4, s. 135-148.
 - Urszula Kicińska, *Umowy dożywocia jako forma zabezpieczenia materialnego szlachcianki w dawnej Polsce*, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2013, nr 18, s. 182-200.
 - Urszula Kicińska, *„Złości, która się więc pokazuje w dzieteczkach nie tak winien ojciec jako matka”. Wpływ matki na wychowanie swych dzieci w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, „Biuletyn Historii Wychowania”, 2013, [nr] 29, s. 73-83.
 - Urszula Kicińska, *"Melius est mori quam vivere" – wizerunek śmierci w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku*, „Nasza Przeszłość”, 2012, nr 118, s. 91-108.
 - Urszula Kicińska, *Pobożność szlachcianki w świetle polskich drukowanych mów pogrzebowych XVII wieku*, „Folia Historica Cracoviensia”, 2012, Vol. 18, s. 215-237.
 - Urszula Kicińska, *Rosa Bogu Y Ludziom Mila Y Przyjemna. Wizerunek Marcybelli Anny Hlebowiczówny Ogińskiej w świetle jej testamentu oraz mowy pogrzebowej*, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” 2012, T. 4, s. 176-194.
 - Urszula Kicińska, *Upodobanie. Małżeństwo i związki nieformalne na wsi polskiej XVII-XVIII wieku. Wyobrażenia społeczne i jednostkowe doświadczenia* (Tomasz Wiślicz, Wrocław 2012), „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2012, nr 17, s. 304-308 (recenzja).
5. Wykaz osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).

Nie dotyczy

6. Wykaz publicznych realizacji dzieł artystycznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).

Nie dotyczy

7. Informacja o wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych.

Wykaz najważniejszych konferencji naukowych:

- **2-3 XIII 2020 r.** – V Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności – Śmierć”, zorganizowana przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Tak w sieroctwie moim nie mogąc sobie dać rady” – emocje a powinności wdowy po śmierci męża w dawnej Polsce (referat w sekcji).
- **18 VI 2020 r.** – seminarium naukowe zorganizowane w Polskiej Misji Historycznej przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu, tytuł wystąpienia – „Sources for the history of mentality in modern Poland” (na zaproszenie).
- **27-28 XI 2019 r.** – konferencja naukowa „Oświecone nieoświecone. Poza normą i modą”, zorganizowana przez Instytut Badań Literackich PAN, tytuł wystąpienia – „Poza normą epoki – fenomen Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej i Anny Katarzyny z Sanguszków Radziwiłłowej na przykładzie wybranych elementów ich działalności gospodarczej” (referat w sekcji).
- **14 IX 2019 r.** – konferencja naukowa „Sobiescy i Radziwiłłowie. Strażnicy maryjnego wizerunku”, zorganizowana przez Muzeum w Nieborowie i Arkadii oraz Fundację Trzy Trąby, tytuł wystąpienia – „Pobożność oraz działalność kolatorska kobiet z rodu Radziwiłłów w XVII i XVIII wieku” (na zaproszenie).
- **12-13 IX 2019 r.** – konferencja naukowa „Barokowe i klasycystyczne uroczystości dworskie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy”, zorganizowana przez Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego, tytuł wystąpienia – „Uroczystości i rozrywki magnaterii jako przykład recepcji wzorców dworu królewskiego w czasach saskich” (referat w sekcji).
- **10-11 VI 2019 r.** – konferencja naukowa „Działalność Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej. Polityka-gospodarka-kultura”, zorganizowana przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Funkcyi mojej dosyć czynić, jakom zwykł dotąd” – współpraca Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej z urzędnikami, jako przejaw działalności gospodarczej kasztelanowej krakowskiej (referat w sekcji).

- **12 IX 2018 r.** – seminarium naukowe w Instytucie Historii Państwowego Uniwersytetu Białorusi w Mińsku, tytuł wystąpienia – „Noble ladies of the first half of the 18th century – a phenomenon and public activity” (na zaproszenie).
- **18 V 2018 r.** – II Konferencja staropolska poświęcona historii kultury i mentalności nowożytnej „W kręgu kobiecego patronatu”, zorganizowana przez Zakład Historii Kultury i Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Patronacka aktywność wdowy Konstancji Marianny z Potockich Szczukowej, podkanclerzyny litewskiej” (referat w sekcji).
- **17-18 X 2018 r.** – IV Międzynarodowa konferencja „W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności”, pt. „Przemoc”, zorganizowana przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Supliki i listy proszalne jako źródła do badania przemocy w dawnej Polsce” (referat w sekcji).
- **6-7 XII 2017 r.** – V konferencja naukowa z cyklu „Historia-Pamięć-Tożsamość. Człowiek jako świadek historii”, zorganizowana przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Egodokumenty jako przykład źródeł do badania losu szlacheckich wdów w dawnej Polsce” (referat w sekcji).
- **11-12 V 2017 r.** – konferencja naukowa „Źródła do dziejów staropolskich podróży edukacyjnych”, zorganizowana przez Zakład Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tytuł wystąpienia – „Listy Kazimierza Młockiego, preceptora młodych Szczuków, jako przykład źródła do badań nad staropolskimi podróżami edukacyjnymi” (na zaproszenie).
- **12-13 X 2016 r.** – III Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności”, zatytułowana „Dom – Codzienność i Święto”, zorganizowana przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Splendory domowe w staropolskich inwentarzach ruchomości” (referat w sekcji).
- **9-10 XII 2015 r.** – III Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Historia-Pamięć-Tożsamość. Archiwum jako strażnik pamięci”, zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie oraz Archiwum Narodowe w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Źródła do historii rodziny epok dawnych” (referat w sekcji).
- **14-15 X 2015 r.** – konferencja naukowa „Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku”, zorganizowana przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań

Literackich PAN, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym, tytuł wystąpienia – „Maria Zofia z Sieniawskich Czartoryska – życie w cieniu matki i męża?” (referat w sekcji).

- **25 IX 2015 r.** – I Konferencja Naukowa poświęcona historii kultury i mentalności nowożytnej, zatytułowana „Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej”, zorganizowana przez Zakład Historii Kultury i Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Korespondencja jako źródło do badań aktywności gospodarczej kobiet w epoce saskiej” (referat w sekcji).
- **14-15 V 2015 r.** – Interdyscyplinarna konferencja, „Tożsamość kobiet w Polsce. Próba wizerunku od czasów najdawniejszych do współczesności”, zorganizowana przez Zakład Literatury Dawnej i XIX wieku oraz Zakład Literatury XX i XXI wieku Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, tytuł wystąpienia – „Relacje patron-sługa w świetle korespondencji ekonomicznej Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej” (referat w sekcji).
- **4-5 III 2015 r.** – Interdyscyplinarna konferencja naukowa „Ethos rycerski w kulturze. Tradycje i kontynuacje”, zorganizowana przez Instytut Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego oraz Bibliotekę Śląską w Katowicach, tytuł wystąpienia – „Dzień jego i odwag rycerskich długo by wyliczać” – wizerunek żołnierza w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych XVII wieku” (referat w sekcji).
- **23-24 X 2014 r.** – III Ogólnopolska Konferencja Naukowa, „Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej (do XIX wieku)”, zorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Codzienne obowiązki zarządcy majątku – na przykładzie korespondencji Piotra Morzyckiego do Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej” (referat w sekcji).
- **15-16 X 2014 r.** – II międzynarodowa konferencja naukowa „Kobieta i mężczyzna. Jedna przestrzeń – dwa światy”, zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Codzienność i święto w kobiecej korespondencji czasów saskich” (referat w sekcji).
- **12-13 XI 2013 r.** – Ogólnopolska konferencja naukowa „Polski Grand Tour w XVIII wieku”, zorganizowana przez Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk przy współudziale Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym oraz Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, tytuł wystąpienia – „Pedagogiczny aspekt podróżowania w dawnej Polsce” (referat w sekcji).
- **20 X 2013 r.** – VII Funeralia Warszawskie, zorganizowane przez Zespół Historii Kultury Staropolskiej Instytutu Historycznego UW oraz Ośrodek Historii Kultury

Materialnej Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, tytuł wystąpienia – „Ceremonia pogrzebowa w drukach żałobnych XVII i XVIII wieku: wybrane zagadnienia” (referat w sekcji).

- **27-29 IX 2013 r.** – międzynarodowa konferencja „O milczeniu“ – Przemilczane – Niepowiedziane – Niewymowne”, zorganizowana przez Zakład Języka i Kultury Niemieckiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia „Modest and quiet – the image of women in paranetic sources” (referat w sekcji).
- **10-12 VI 2013 r.** – V Źródłoznawcza Konferencja zatytułowana „Źródła kultury materialnej w badaniach historycznych (od średniowiecza do współczesności). Charakterystyka i interpretacja”, zorganizowana przez Katedrę XIX wieku Instytutu Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Długu żadnego po sobie nie zostawuję” – legaty duchownych małopolskich w testamentach z XVII wieku” (referat w sekcji).
- **17-18 X 2012 r.** – interdyscyplinarna konferencja naukowa „Multimedia a źródła historyczne w nauczaniu i badaniach”, zorganizowana przez Zakład Archiwistyki, Zakład Edukacji Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Towarzystwo Nauki i Kultury „Libra”, tytuł wystąpienia – „Gry edukacyjne jako forma aktywizowania uczniów w nauczaniu historii” (referat w sekcji).
- **17-19 X 2012 r.** – I Międzynarodowa Konferencja Naukowa „W kręgu rodziny epok dawnych – rytmy życia, rytmy codzienności. Dzieciństwo”, zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, tytuł wystąpienia – „Problem płodności w oracjach pogrzebowych XVII wieku poświęconych kobietom” (referat w sekcji).
- **12 IX 2012 r.** – IV Konferencja Źródłoznawcza zatytułowana „Ikonografia i kartografia jako źródła do badań historycznych. Od nowożytności do współczesności”, zorganizowana przez Katedrę XIX wieku Instytutu Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, tytuł wystąpienia „Oprawa graficzna drukowanych oracji pogrzebowych XVII wieku. Ikonografia a tekst” (referat w sekcji).

8. Informacja o udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji.

- **2019 r.** – konferencja naukowa „Historia – Pamięć – Tożsamość. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego jako forma zachowania pamięci o przeszłości”, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).

- **2019 r.** – konferencja naukowa „Działalność Elżbiety Sieniawskiej. Polityka – gospodarka – kultura”, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (sekretarz).
- **2018 r.** – II konferencja naukowa poświęcona historii kultury i mentalności nowożytnej „W kręgu kobiecego patronatu (XVI-XVIII wiek)”, Zakład Historii Kultury i Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).
- **2015 r.** – I konferencja naukowa poświęcona historii kultury i mentalności nowożytnej „Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej”, Zakład Historii Kultury i Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).
- **2013 r.** – konferencja naukowa „KEN – ludzie i dzieło w dialogu pokoleń”, Instytut Historii oraz Katedra Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).
- **2013 r.** – konferencja metodyczna *Przodków naszych dzieje. Ojczysty panteon i ojczyste spory*, Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).
- **2012 r.** – konferencja naukowa „Historia – Pamięć – Tożsamość w edukacji humanistycznej”, Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (sekretarz).

9. Informacja o uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów.

granty naukowe zrealizowane:

- 2013-2016 – grant naukowy sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (decyzja nr UMO – 2012/07/B/HS3/01090), tytuł – *Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. Opracowanie edytorskie i analiza treści*, kierownik grantu prof. dr hab. Bożena Popiołek, współwykonawca.
- 2016-2020 – grant naukowy sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (decyzja nr UMO – 2015/19/B/HS3/01797), tytuł – *Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji klientalnych w czasach saskich*, kierownik grantu prof. dr hab. Bożena Popiołek, współwykonawca.

10. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.

- Polskie Towarzystwo Historyczne (członek).

- Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (członek).
- Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym (członek).
- Rada Muzeum Ziemi Limanowskiej (członek).

11. Informacja o odbytych stażach w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.

- Archiwum Biblioteki Naukowej Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Kraków (Polska), II-IV 2012 r., staż archiwalno-naukowy.
- Polska Misja Historyczna przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu, Würzburg (Niemcy), 16-30 VI 2019 r., stypendium naukowe przyznawane przez Bawarską Kancelarię Państwową, prezentacja i realizacja tematu – *Widow in a noble society in the modern period*.
- Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy w Kijowie, Kijów (Ukraina), VII 2017 r., stypendium naukowe Fundacji im. Lanckorońskich na opracowanie tematu badawczego – *Standard życia w posiadłościach szlacheckich w epoce saskiej* (kwerenda archiwalna i biblioteczna, konsultacje merytoryczne z pracownikami archiwum).
- W dniu 3 grudnia 2020 r. otrzymałam prestiżowe stypendium Rządu Francuskiego na pobyt badawczy we Francji. Planuję zrealizować je w okresie od 15 listopada do 15 grudnia 2021 r. na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu w Strasburgu, opracowując temat badawczy – *The activity of noblewomen in the public sphere in the early-modern Polish-Lithuanian Commonwealth* (staż naukowy).

12. Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).

13. Informacja o recenzowanych pracach naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych.

Zrecenzowane artykuły do czasopism:

- „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, czasopismo wydawane przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.
- „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym”, czasopismo wydawane przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (znajduję się na liście recenzentów).
- „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego”, czasopismo wydawane przez Lubelskie Towarzystwo Genealogiczne.
- „Textus et studia”, czasopismo wydawane przez Instytut Historii Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

14. Informacja o uczestnictwie w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych

- 16-21 X 2016 r. – udział w programie *Erasmus+*, Instytut Historii, Uniwersytet Preszowski w Preszowie (Prešovská Univerzita v Prešove), Słowacja, wygłoszenie cyklu wykładów:
 1. *Family history in modern era.*
 2. *History of journeys and travelling.*
 3. *Sources of family history in the modern era.*

15. Informacja o udziale w zespołach badawczych, realizujących projekty inne niż określone w pkt. II.9.

1. projekt badawczy w ramach funduszu *Uczelnia badawcza* – tytuł – „Studia nad standardem życia szlachty w epoce wczesnonowożytnej”, realizowany w latach 2020-2021 (współwykonawca).
2. projekt dydaktyczny „Kompetentny nauczyciel. Mistrz i wychowawca”, realizowany w latach 2019-2021 (współwykonawca).

16. Informacja o uczestnictwie w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny.

- 2013 r. – zasiadałam w jury konkursu zorganizowanego przez Lokalną Grupę Działania „Blisko Krakowa”, noszącego tytuł *Wędrówki do świata sprzed lat, czyli młodzi spisują wspomnienia starszych pokoleń*.
- 2013 r. – zasiadałam w jury konkursu – *Bronią czy piórem? Postawy Polaków wobec zaborców w okresie Powstania Styczniowego*, zorganizowanym przez Małopolskie Kuratorium Oświaty dla uczniów krakowskich gimnazjów.

**III. INFORMACJA O WSPÓŁPRACY Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM
I GOSPODARCZYM**

1. Wykaz dorobku technologicznego.

Nie dotyczy

2. Informacja o współpracy z sektorem gospodarczym.

Nie dotyczy

3. Uzyskane prawa własności przemysłowej, w tym uzyskane patenty, krajowe lub międzynarodowe.

Nie dotyczy

4. Informacja o wdrożonych technologiach.

Nie dotyczy

5. Informacja o wykonanych ekspertyzach lub innych opracowaniach wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców.

Nie dotyczy

6. Informacja o udziale w zespołach eksperckich lub konkursowych.

Nie dotyczy

7. Informacja o projektach artystycznych realizowanych ze środowiskami pozaartystycznymi.

Nie dotyczy

IV. INFORMACJE NAUKOMETRYCZNE

1. Informacja o punktacji Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny).

Nie dotyczy

2. Informacja o liczbie cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań.

28 cytowań (wg Google Scholar)

30 cytowań (wg Publish or Perish)

1 autocytowanie

3. Informacja o posiadanym indeksie Hirscha.

3 (wg Google Scholar)

3 (wg Publish or Perish)

4. Informacja o liczbie punktów MNiSW.

484 punkty (wg Bibliografii Publikacji Pracowników znajdującej się w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie)

Informacje zawarte w pkt. IV powinny wskazywać również na bazę danych, na podstawie której zostały podane.

Przy wyborze tej bazy należy zwracać uwagę na specyfikę dziedziny i dyscypliny naukowej, w której kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Rada Doskonałości Naukowej informuje, że podawanie danych naukometrycznych – w opinii Rady Doskonałości Naukowej – jest wskazane i zalecane, wynika to także ze stosowanej powszechnie praktyki przez samych kandydatów ubiegających się o awans naukowy. Należy jednak podkreślić, że podane we wnioskach o wszczęcie postępowania awansowego dane naukometryczne nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego Kandydata dla podmiotów doktoryzujących, habilitujących oraz samej Rady Doskonałości Naukowej, organów prowadzących postępowania w sprawie nadania stopnia lub tytułu. Zadaniem tych organów jest przede wszystkim ocena ekspercka dorobku naukowego Kandydata ubiegającego się o awans naukowy, zaś decyzja o nadaniu stopnia lub tytułu nie powinna być uzależniona od podania tych danych.

.....*Anna Kicińska*.....

(podpis wnioskodawcy)